

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Filozofická fakulta

Ústav romanistiky

Bakalářská práce

*Francouzská a česká terminologie v evropských
legislativních textech zaměřených na oblast:
„Výchova a vzdělávání“*

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

Autor práce: Markéta Boráková

Studijní obor: FJEMO

Ročník: třetí

České Budějovice 2010

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Filozofická fakulta

Ústav romanistiky

Bakalářská práce

Název: Francouzská a česká terminologie v evropských legislativních textech zaměřených na oblast: „Výchova a vzdělávání“

Name: The French and Czech terminology in European legislative texts focused on the field: „Education and formation“

Obor studia: Filologie - Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Autor práce: Markéta Boráková

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jan Radimský Ph.D.

České Budějovice 2010

Poděkování:

Ráda bych poděkovala PhDr. Janu Radimskému za velice užitečné rady, věnovaný čas a za celkové vedení během vypracování mé bakalářské práce.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla všechny zdroje, které jsem použila.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné databázi STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne.....

.....

Markéta Boráková

Obsah

1. Úvod	5
2. Korpusová lingvistika	6
2.1 Český národní korpus.....	7
2.2 Kolokace	9
2.3 Překlad legislativních textů	12
3. Paralelní korpus na téma „Výchova a vzdělávání“	15
3.1 Seznam a příprava textů	15
3.2 Tvorba korpusu	23
3.3 Frekvence slov a výběr termínů	24
3.4 Vyhledávání v paralelním korpusu	26
4. Rozbor korpusu a kolokací	27
4.1 Kolokace se závazným překladem	27
4.1.1 Vlastní jména.....	27
4.1.2 Další kolokace se závazným překladem.....	29
4.1.3 Kolokace, které se částečně nebo zcela liší od závazného překladu	32
4.1.4 Kolokace bez závazného překladu	39
4.1.5 Závěr kapitoly s grafy:.....	42
4.2 Kolokace se synonymním překladem	44
4.2.1 Francouzské termíny se synonymním překladem	44
4.2.2 Kolokace se synonymním překladem.....	48
4.3 Nepřesně přeložené kolokace.....	62
5. Anotace	65
6. Závěr	67
7. Résumé.....	68
8. Slovník kolokací	70
9. Seznam literatury a zdrojů	76

1. Úvod

Tato bakalářská práce se bude věnovat analytické práci s překlady a termíny. Na základě vybraných textů týkajících se tématu „Výchova a vzdělávání“, které uspořádám do paralelního korpusu, budu vyhledávat a zkoumat kolokace, způsoby překladu a další terminologické či překladatelské zvláštnosti.

Nejdříve budu popisovat přípravu textů a paralelního korpusu, což mi sloužilo jako podklad k analýze překladů. Vymeším si pojmy termín, kolokace a budu se věnovat korpusové lingvistice a překladu právních textů.

Mým cílem je zaměřit se na kolokace se závazným překladem a na kolokace, které se s takovým překladem neshodují. K tomu budu využívat zejména databáze ISAP a IATE, slovník synonym, francouzsko-české a výkladové slovníky a Portál Evropské unie dostupný na internetových stránkách www.europa.eu.

Dále se zaměřím na synonymní překlady kolokací, kterých je v korpusu řada a pokusím se analyzovat, jestli jsou překlady opravdu shodné a odpovídají správnému překladu.

V poslední části mé bakalářské práce shrnu nepřesně přeložené kolokace.

Během mé práce budu brát v úvahu kontext a použití vhodného překladu s ohledem na téma „Výchova a vzdělávání“.

2. Korpusová lingvistika

Korpusová lingvistika je jedním z vědních oborů, které prodělaly svůj zásadní rozvoj v posledních letech 20. století.

Zkoumání této disciplíny lingvistiky je zaměřené, jak je z názvu zřejmé, na textový korpus, který je podkladem a zdrojem informací pro korpusovou lingvistiku.

Vývoj korpusové lingvistiky

Rozvoj výpočetní techniky dopomohl tomu, aby se korpus začal vytvářet počítačově, což lingvistům velice usnadnilo práci. Korpusy, které existovaly před těmito elektronickými, byly vytvářeny manuálně v podobě tzv. excerpt. Takto se většinou sbíral materiál pro výkladové slovníky jednoho (mateřského) jazyka.

V roce 1964 vytvořil lingvista českého původu *Henry Kučera Brown Corpus*, který obsahoval jeden milion textových slov.¹ Jednalo se o korpus malého rozsahu, teprve s dalším rozvojem počítačů bylo možné vytvořit korpusy mnohokrát větší. S větším množstvím slov, které se v korpusu nacházely, se zvyšovala kvalita dat a jejich informační hodnota. (Má práce je pouze vzorek legislativních textů na téma „Výchova a vzdělávání“.)

Nejvýznamnější zemí v korpusové lingvistice se stala Velká Británie, která své nové slovníky staví zejména na korpusových datech např. korpus Bank of English, British National Corpus, International Corpus of English. Korpusová lingvistika se začala šířit do dalších zemí a v dnešní době má téměř každý evropský jazyk svůj národní korpus.

¹ F. Čermák, V. Schmiedtová: Český národní korpus – základní charakteristika a širší souvislosti, Národní knihovna, 15, 2004, č. 3

2.1 Český národní korpus²

V roce 1994 byl na filozofické fakultě Univerzity Karlovy založen Ústav Českého národního korpusu v čele s Františkem Čermákem. Tento ústav začal vytvářet Český národní korpus (ČNK), který je zdrojem informací a jazykových dat. Slouží k získávání obecnějších zákonitostí a pravidel v jazyce a k dalšímu zkoumání. Existuje v rozsahu stovek milionů textových slov; je objektivní, dostatečný, nenáhodný a neselektivní. Lingvisté díky němu mohou komplexně mapovat český jazyk, jeho formu, výrazy a použití.

Na jeho základě jsou tvořeny slovníky češtiny, gramatiky a další jazykové příručky.

ČNK využívá mezinárodně uznávaného formátu značkování SGML (Standard Generalized Markup Initiative) a zásad TEI (Text Encoding Initiative), kde je soubor instrukcí, jak texty kódovat. Jedná se o tzv. vnitřní a vnější značkování textů tj. lingvistické a morfologické anotace nebo informace o autorovi textu, roku vydání atd.

Český národní korpus lze rozdělit na další korpusy, které se od sebe liší zejména tím, jestli jsou synchronní nebo diachronní; jestli se zabývají mluvenou nebo psanou formou jazyka nebo se korpusy mohou orientovat pouze na určitou oblast České republiky.

Tabulka č. 1: Přehled korpusů v ČNK

Korpus	Počet slov	Složení
BMK	500 000	brněnská mluva, synchronní texty (ORAL)
PMK	700 000	pražská mluva, synchronní texty (ORAL)
DIA	asi 3 000 000	diachronní texty
LITERA	3 000 000	česká próza 20. století
DIAL	v počátcích	texty s nářečím

² Čermák František, Schmiedtová Věra: Český národní korpus – základní charakteristika a širší souvislosti, Národní knihovna, 15, 2004, č. 3

Marie Kopřivová: Český národní korpus na přelomu tisíciletí, ÚČNK FF UK Praha, 2002

PUBLIC	30 000 000	zjednodušená nabídka z korpusů, která je dostupná na webu každému
SYN2000	100 000 000	reprezentativní psaný, synchronní texty

Synchronní korpus je založený na současných psaných textech a zachycuje současný jazyk, většinou se časové hranice těchto korpusů volí na základě větších změn v jazykovém systému.

Diachronní korpus zahrnuje delší časové období, tzn. více vývojových fází. Velkou roli zde hrají dochované texty. Díky vývoji jazyka je zde patrný rozdíl v textech, a to zejména ve formě, ve které jsou psané, a v použitých termínech.

Dalším typem korpusu je korpus *paralelní*. (Má práce je zaměřená právě na tento korpus.) Je vytvořený ze dvou nebo více jazyků, a to ze stejných paralelních textů, kde je jeden z nich originální a druhý je jeho překladem. Nejdůležitější je správné „alignování“, tedy shodnost odstavců. Korpus slouží k analýze překladů a ke zkoumání cizího jazyka, jeho anomálií a pravidel. V dnešní době je hojně využíván, aktuální a vhodný pro studenty, zejména pro ty, kteří se orientují na překladatelství. Tento korpus se bude v budoucnu používat určitě čím dál častěji.

Dalšími důležitými pojmy v korpusové lingvistice jsou např. frekvence, lemma, kolokace, konkordance atd.

Frekvence slov určuje počet výskytů hledaného slova v korpusu, na jejím základě se mohou vytvářet různé statistiky. Soupis všech výskytů se označuje jako *konkordance*. *Lemma* je zobecněný tvar, který se přiřazuje ke sloům v korpusech, je to např. první pád podstatného jména nebo infinitiv u slovesa.³ Tento zobecněný tvar v mém korpusu nevyužívám.

Nejvýznamnějším, a pro mě zásadním termínem je *kolokace*, které se budu věnovat obsáhleji.

³ F. Čermák, R. Blatná: Korpusová lingvistika: Stav a modelové přístupy, NLN, Praha 2006, str. 11-16

2.2 Kolokace

Kolokace je nejčastějším předmětem studia paralelních korpusů. Sepíši více definicí tohoto pojmu, abychom v mé práci lépe poznali a hodnotili nalezené kolokace.

„Jsou to významné a tedy programově vyčleněné kombinace, uživatelům nabízí užší výběr ke studiu a zachycují příznačné textové chování hledaného slova (tvaru) nebo lemmatu.“⁴

„Kolokace je spojení dvou či více slov, která je omezena takovou lexikální restrikcí, kvůli níž je volba jednoho slova (kolokátu) podmíněna volbou druhého slova (báze).“

- a) volné kombinace: mýt auto, modrý sešit
- b) těsné kombinace: parkovat auto, blondáté vlasy
- c) vlastní kolokace:
 1. jako např. bujná fantazie
 2. frazémy, idiomatické konstrukce typu lune de miel (libánky)
 3. konstrukce s kategoriálním slovesem např. faire des courses (nakupovat)⁵

Ad a) typická je volnost, nahraditelnost

Ad b) adjektivum nebo sloveso, u kterých je omezený počet možností (vlasy nemohou mít přirozeně úplně všechny barvy); další slovo k němu spíše „uhádneme“, nejsme si zcela jisti, že to bude právě ono, ale jedno z nich nám evokuje to druhé.

U kolokací neuhodneme další slovo tak snadno, pokud nejsme rodilí mluvčí. Mezi ustálenými a neustálenými kolokacemi je velice splývavá hranice. Musíme se také ohlížet na vlastnosti kolokace a její zasazení do kontextu.⁶

⁴ F. Čermák, R. Blatná: Korpusová lingvistika: Stav a modelové přístupy, NLN, Praha 2006, str. 12

⁵ http://www.pavel-stichauer.cz/lingv_rom/4-korpusova-lingv-2.pdf (čerpáno dne 12. 4. 2010)

⁶ http://www.pavel-stichauer.cz/lingv_rom/4-korpusova-lingv-2.pdf (čerpáno dne 12. 4. 2010)

Podle Františka Čermáka se kolokace rozdělují podle gramatických a sémantických rozdílů; mohou být ustálené, neustálené nebo pravidelné, nepravidelné. Terminologicky se liší takové kolokace, které jsou smysluplným spojením od kolokací, které jsou širší kombinací a smysluplné být nemusí.

Rozděluje je takto:⁷

A. Systémové termíny:

1. *Pravidelné:* a) **termínové** kolokace (víceslovné) -
cestovní kancelář, lodní doprava, kyselina sírová
b) **propriální** kolokace (víceslovná propria)
- *Kanárské ostrovy, Středozemní moře*
2. *Nepravidelné:* **idiomatické** kolokace (idiomy frazémy)
- *jen aby, ležet ladem, stará dobrá Anglie*

B. Textové termíny:

1. *Pravidelné:* a) **běžné** kolokace (gramaticko-sémantické) - *letní dovolená, snadná odpověď, teplé podnebí*
b) **analytické kombinace tvarů** - *šel by, byl zapsán, vzpomínající si*
2. *Nepravidelné:* a) **individuální metaforické** kolokace (autorské metafory) – *třeskutě vtipný, virové hrátky*
b) **náhodné kombinace sousední**
c) **jiné kombinace** (blábol)

⁷ Čermák František: *Syntagmatika slovníku: typy lexikálních kombinací*. In: *Čeština - univerzália a specifika 3*, eds. Z. Hladká, P. Karlík, Brno 2001, 223-232

C. Textově systémové: a) běžné kolokace **uzuální** - *prát prádlo, sušit prádlo, žehlit prádlo*

Pojem kolokace je tedy důležitý pojem pro mou bakalářskou práci, některé její definice a pojetí jsem právě uvedla. Dalším pojmem je **termín**. „*Termínem se obvykle chápe lexikální jednotka náležející k nějaké specializované variantě jazyka, nejčastěji k některému vědecko-technickému subkódu: hovoříme např. o terminologii lékařské, právníké, apod. v protikladu k výrazům běžným, které se neomezují pouze na určitý okruh uživatelů.*“⁸

Má bakalářská práce se zabývá terminologií evropských legislativních textů zaměřených na oblast: „Výchova a vzdělávání“. V další kapitole se budu věnovat právě překladu legislativního textu, jeho pravidlům a překladům, které jsou dostupné v databázích ISAP a IATE.

⁸ Jan Radimský: Italské a vybrané francouzské neologismy z oblasti informatiky a nových médií (1990-1996), Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, 2003, str. 12

2.3 Překlad legislativních textů⁹

Přistoupením České republiky do Evropské unie bylo potřeba přizpůsobit právní jazyk evropským normám a zahájit integrační proces českého jazyka do jazyka Evropské unie.

Právní překlad je závislý na svém výkladu. Jazyk práva Evropského Společenství je rozdělen dle **preskriptivní** a **deskriptivní** funkce, a to na jazyk soudnictví nebo jazyk primárních pramenů práva ES dle *preskriptivní* funkce, která zachycuje **povinné normy chování**. Vrstvy jazyka rozděleny dle *deskriptivní* funkce zahrnují **definice** z různých oblastí např. metajazyk primárních pramenů práva ES nebo metajazyk nauky o právu ES.

Důležité je nepřekládat slovo od slova, ale zaměřit se na **vnitrojazykový** a **mezijazykový** překlad. U *vnitrojazykového* překladu je třeba brát v úvahu význam a přesné vymezení překládaného pojmu. U *mezijazykového* je třeba se ohlížet na stejná označení v jiných jazycích a srovnat definice pojmů, aby opravdu odpovídaly a aby byl právní jazyk ES sjednocený.

Právní jazyk je odborným subsystémem každého jazyka. Je to účelový jazyk, který se vyznačuje určitou ustáleností vyjadřování v odborných textech. „*Právní jazyk je jednotný útvar s ustálenou mluvnickou stavbou a slovní zásobou.*“¹⁰ Záleží také na autorovi projevu např. na úrovni vzdělání autora.

Právní jazyk se skládá z odborného názvosloví a ze složky všeobecného gramatického základu. Musí se vyznačovat následujícími požadavky:

- *významová přesnost,*
- *jednoznačnost,*
- *stručnost,*
- *srozumitelnost,*
- *ustálenost,*
- *ústrojnost,*

⁹ Doc. JUDr. PhDr. Michal Tomášek, DrSc.: Překlad v právní praxi, Linde Praha a.s., 2003

¹⁰ Doc. JUDr. PhDr. Michal Tomášek, DrSc.: Překlad v právní praxi, Linde Praha a.s., 2003, str. 27.

- *úkonnosť,*
- *neexpresivnosť.*¹¹

Odborná terminologie práva ES je zapisována do databází, ve kterých najdeme překlady do českého jazyka, jedná se o databázi ISAP a IATE:

Informační systém pro aproximaci práva – databáze **ISAP**:¹²

Tento systém je určen pro podporu činností, které souvisejí s procesem zavedení práva Evropské unie do právního řádu České republiky. „*Jeho hlavním cílem je poskytovat uživatelům zejména aktuální informace o platné legislativě EU a ostatních souvisejících dokumentech a jejich českých překladech. Obsahuje rovněž pomocné nástroje pro analýzu a komparaci právních předpisů, postižení vzájemných vztahů a monitorování průběhu legislativního procesu souvisejícího s implementací práva EU (do vstupu České republiky do EU tzv. aproximačního procesu), a podpůrné prostředky pro překladatelskou a revizní činnost.*“¹³

Na zpracování dat se podílí všechny oblasti státní správy a využívá ji vláda ČR, ministerstva, ostatní státní úřady a také orgány Evropské unie. Je to otevřená databáze i pro veřejnost, zejména využívána pro české překlady legislativy EU a pro závaznou terminologii. Databáze je stále aktualizována a doplňována.

Terminologická databáze Evropské unie **IATE** (Inter-Active Terminology for Europe):¹⁴

Databáze IATE je využívána a provozována orgány Evropské unie ke správě specializované terminologie EU, obsahuje přibližně 1,4 milionu vícejazyčných termínů.

¹¹ Doc. JUDr. PhDr. Michal Tomášek, DrSc.: Překlad v právní praxi, Linde Praha a.s., 2003, str. 28.

¹² <http://isap.vlada.cz/852566AC0072089E/uvod> (čerpáno dne 4. 5. 2010)

¹³ <http://isap.vlada.cz/852566AC0072089E/uvod> (čerpáno dne 4. 5. 2010)

¹⁴ <http://europa.eu/languages/cs/document/100/24>, (čerpáno dne 4. 5. 2010)

Jsou zde zahrnuty všechny terminologické zdroje EU. IATE je zkombinována z dřívějších terminologických databází, které používaly překladatelské služby EU (např. Eurodicautom, TIS, Euterpe).

IATE umožňuje vyhledávat termíny ve všech jazycích Evropské unie. Termíny v databázi ISAP označujeme jako závazné překlady pro překládání do českého jazyka, což je největší rozdíl mezi těmito databázemi.

3. Paralelní korpus na téma „Výchova a vzdělávání“

3.1 Seznam a příprava textů

Prvním krokem k tomu, abych mohla připravit podklad pro mou bakalářskou práci, byl výběr tématu a textů na internetových stránkách <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>, kde jsou zveřejněny právní předpisy Evropské unie, a to ve všech jazycích Evropské unie.

Zvolila jsem si téma číslo 16.30 Výchova a vzdělávání. Z předpisů, které se vztahují k tomuto tématu, bylo potřeba vybrat cca 250 normostran českého a francouzského textu. Všechny tyto texty jsem zkopírovala do programu Microsoft Word a podle počtu znaků (včetně mezer) jsem si spočítala kolik normostran má každý z vybraných předpisů. (Jedna normostrana má totiž 1800 znaků.)

Uložila jsem si stejné dokumenty ve francouzském i českém jazyce. Musela jsem jich ale uložit více ve francouzštině, jelikož neodpovídal počet normostran, z čehož vyplývá, že se ve francouzštině používá více znaků k vyjádření jednoho v češtině.

Tyto texty jsem si uložila do složky označené „Verze 1“, každý text byl označen dle svého čísla CELEX tak, jak byl uveden na internetových stránkách eur-lex. Poté jsem je rozdělila do české a francouzské podsložky, kde byly stejné texty rozlišené takto: 52009AE0630 CZ a 52009AE0630 FR.

Poté jsem si do tabulky v programu Microsoft Excel zapsala názvy, čísla a typy dokumentů; počet stran, označení v Úředním věstníku a číslo CELEX, opět v obou jazycích.

Seznam textů následuje:

Tabulka č. 2: Seznam dokumentů v českém jazyce

CELEX	Úřední věstník	Typ dokumentu	Stran	Celý název dokumentu
52009AE0630	C 228/9	Stanovisko	11,6	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Partnerství mezi školskými institucemi a zaměstnavateli (průzkumné stanovisko)
32009H0708(01)	C 155/1	Doporučení	15,30	Doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 18. června 2009 o zavedení evropského referenčního rámce pro zajišťování kvality v oblasti odborného vzdělávání a přípravy
32009H0708(02)	C 155/11	Doporučení	14	Doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 18. června 2009 o vytvoření evropského systému kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu (ECVET)
52008AR0253	C 120/34	Stanovisko	13	Stanovisko Výboru regionů zelená kniha: migrace a mobilita
52009XG0528(01)	C 119/2	Závěry Rady	17,5	Závěry Rady ze dne 12. května 2009 o strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy ("ET 2020")
52009AE0314	C 100/140	Stanovisko	8,9	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu doporučení Evropského parlamentu a Rady ohledně vytvoření evropského systému kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu (ECVET)
52009AE0313	C 100/136	Stanovisko	10,3	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu doporučení Evropského parlamentu a Rady o zavedení evropského referenčního rámce pro zajišťování kvality v oblasti odborného vzdělávání a přípravy

52009DC0159		Závěrečná zpráva	17,5	Závěrečná zpráva o provádění a dopadu druhé fáze informačních a komunikačních technologií (ICT) do vzdělávacích systémů (2000–2006) akčních a systémů odborné přípravy v Evropě (e-učení)
52009DC0158	SEC(2009) 423	Sdělení komise	14,8	SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ Nové partnerství pro modernizaci univerzit: Fórum EU pro dialog mezi univerzitami a podniky
52008AR0255	C 76/58	Stanovisko	12,2	Stanovisko Výboru regionů zlepšování schopností pro 21. století: agenda pro evropskou spolupráci v oblasti školství
42009X0124(01)	C 18/6	Závěry Rady a zástupců vlád členských států	10,3	Závěry Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě o budoucích prioritách posílené evropské spolupráce v oblasti odborného vzdělávání odborné přípravy
32008R1339	L 354/82	Nařízení	19,4	NARÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 1339/2008 ze dne 16. prosince 2008 o zřízení Evropské nadace odborného vzdělávání
32008D1298	L 340/83	Rozhodnutí	30,4	ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY č. 1298/2008/ES ze dne 16. prosince 2008, kterým se zavádí akční program Erasmus Mundus 2009–2013 pro zlepšování kvality vysokoškolského vzdělávání a pro podporu mezikulturního porozumění prostřednictvím spolupráce se třetími zeměmi
52008DC0865	SEK(2008) 3058	Sdělení komise	20,9	SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ, Aktualizovaný strategický rámec evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy

52008AG0027	C 310 E/1	Společný postoj	23,2	SPOLEČNÝ POSTOJ (ES) č. 27/2008 přijatý Radou dne 18. listopadu 2008 k přijetí nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. .../2008 ze dne ... 2008 o zřízení Evropské nadace odborného vzdělávání
52008DC0425	SEK(2008) 2177	Sdělení komise	17,8	SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ, Zlepšování schopností pro 21. století: agenda pro evropskou spolupráci v oblasti školství
32008R0452	L 145/227	Nařízení	11,2	NARIŽENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 452/2008, ze dne 23. dubna 2008 o vypracovávání a rozvoji statistik o vzdělávání a celoživotním učení
42007X1212(01)	C 300/6	Závěry Rady	7,9	Závěry Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě dne 15. listopadu 2007 o zlepšování kvality vzdělávání učitelů
52007DC0703	SEC(2007) 1484	Sdělení komise	14	SDĚLENÍ KOMISE RADĚ, EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ Celoživotní učení jako základ znalostí, kreativity a inovací

Tabulka č. 3: Seznam dokumentů ve francouzském jazyce

52009AE0630	C 228/9	Avis	13,2	Avis du Comité économique et social européen sur le "Partenariat entre les institutions d'enseignement et les employeurs" (avis exploratoire)
-------------	---------	------	------	---

32009H0708(01)	C 155/1	Recommandation	17,9	Recommandation du Parlement européen et du Conseil du 18 juin 2009 relative à l'établissement d'un cadre européen de référence pour l'assurance de la qualité dans l'enseignement et la formation professionnels
32009H0708(02)	C 155/11	Recommandation	17	Recommandation du Parlement européen et du Conseil du 18 juin 2009 établissant le système européen de crédit d'apprentissages pour l'enseignement et la formation professionnels (ECVET)
52008AR0253	C 120/34	Avis	17,6	Avis du Comité des régions "livre vert sur la migration et la mobilité"
52009XG0528(01)	C 119/2	Conclusions du Conseil	21,6	Conclusions du Conseil du 12 mai 2009 concernant un cadre stratégique pou la coopération européenne dans le domaine de l'éducation et de la formation ("Éducation et formation 2020")
52009AE0314	C 100/140	Avis	10,5	Avis du Comité économique et social européen sur la "Proposition de recommandation du Parlement européen et du Conseil établissant le système européen de crédits d'apprentissages pour l'enseignement et la formation professionnels (ECVET)"
52009AE0313	C 100/136	Avis	12,5	Avis du Comité économique et social européen sur la "Proposition de recommandation du Parlement européen et du Conseil relative à l'établissement d'un cadre européen de référence pour l'assurance de la qualité dans l'enseignement et la formation professionnels"

52009DC0159		Rapport de la CE	21,1	RAPPORT DE LA COMMISSION EUROPÉENNE AU CONSEIL, AU PARLEMENT EUROPÉEN, AU COMITÉ ÉCONOMIQUE ET SOCIAL EUROPÉEN ET AU COMITÉ DES RÉGIONS
52009DC0158	SEC(2009) 423	Communication	18,3	COMMUNICATION DE LA COMMISSION AU PARLEMENT EUROPÉEN, AU CONSEIL, AU COMITÉ ÉCONOMIQUE ET SOCIAL EUROPÉEN ET AU COMITÉ DES RÉGIONS Un nouveau partenariat pour la modernisation des universités: le Forum européen pour le dialogue université-entreprise
52008AR0255	C 76/58	Avis	15,4	Avis du Comité des régions sur "Améliorer les compétences pour le XXIe siècle: un programme de coopération européenne en matière scolaire"
42009X0124(01)	C 18/6	Conclusions du Conseil	11,5	Conclusions du Conseil et des représentants des gouvernements des États membres, réunis au sein du Conseil, sur les priorités futures de la coopération européenne renforcée en matière d'enseignement et de formation professionnels (EFP)
32008R1339	L 354/82	Règlement	24,4	Règlement (CE) no 1339/2008 du Parlement européen et du Conseil du 16 décembre 2008 portant création d'une Fondation européenne pour la formation

32008D1298	L 340/83	Décision	36,4	Décision no 1298/2008/CE du Parlement européen et du Conseil du 16 décembre 2008 établissant le programme d'action Erasmus Mundus 2009-2013, destiné à améliorer la qualité de l'enseignement supérieur et à promouvoir la compréhension interculturelle par la coopération avec les pays tiers
52008DC0865	SEK(2008) 3058	Communication	25,4	COMMUNICATION DE LA COMMISSION AU PARLEMENT EUROPÉEN, AU CONSEIL, AU COMITÉ ÉCONOMIQUE ET SOCIAL EUROPÉEN ET AU COMITÉ DES RÉGIONS Un cadre stratégique actualisé pour la coopération européenne dans le domaine de l'éducation et de la formation
52008AG0027	C 310 E/1	Position commune	29	Position commune (CE) no 27/2008 arrêtée par le Conseil le 18 novembre 2008 en vue de l'adoption du règlement (CE) no .../2008 du Parlement européen et du Conseil du ... portant création d'une Fondation européenne pour la formation
52008DC0425	SEK(2008) 2177	Communication	21,2	COMMUNICATION DE LA COMMISSION AU PARLEMENT EUROPÉEN, AU CONSEIL, AU COMITÉ ÉCONOMIQUE ET SOCIAL EUROPÉEN ET AU COMITÉ DES RÉGIONS Améliorer les compétences pour le XXI e siècle: un programme de coopération européenne en matière scolaire
32008R0452	L 145/227	Règlement	14	Règlement (CE) no 452/2008 du Parlement européen et du Conseil du 23 avril 2008 relatif à la production et au développement de statistiques sur l'éducation et la formation tout au long de la vie

42007X1212(01)	C 300/6	Conclusions du Conseil	10,1	Conclusions du Conseil et des représentants des gouvernements des États membres réunis au sein du Conseil du 15 novembre 2007 sur l'amélioration de la qualité des études et de la formation des enseignants [1]
52007DC0703	SEC(2007) 1484	Communication	17,5	COMMUNICATION DE LA COMMISSION AU CONSEIL, AU PARLEMENT EUROPÉEN, AU COMITÉ ÉCONOMIQUE ET SOCIAL EUROPÉEN ET AU COMITÉ DES RÉGIONS L'éducation et la formation tout au long de la vie au service de la connaissance, de la créativité et de l'innovation Projet de rapport d'étape conjoint 2008 du Conseil et de la Commission sur la mise en œuvre du programme de travail «Éducation et formation 2010»

Tabulkač. 4: Počet stran v textech

Texty	Počet stran
Francouzské	354,6
České	290,2

Dále bylo potřeba porovnat paralelní texty, jestli jsou opravdu stejné. Musel se shodovat počet odstavců, abych s texty mohla dále pracovat. Odstranila jsem to, co bylo v jednom textu navíc, a zkontrolovala jsem správnost francouzských znaků. Takto upravené a zkontrolované texty jsem uložila do složky pod názvem „Verze 2“.

K tomu, abych mohla nahrát texty do programu, kterým jsem vytvořila paralelní korpus, jsem dokumenty musela převést z programu Microsoft Word do textového formátu txt. To jsem udělala tak, že jsem dokument ve Wordu uložila jako prostý text. Po kliknutí na odkaz „uložit jako“ jsem v tabulce, která se objevila, zvolila jako typ souboru prostý text a uložila. Tímhle způsobem jsem postupovala u všech textů, a to

byla moje poslední práce přímo s texty. Textové dokumenty jsem si uložila do složky „Verze 3“.

Nyní jsem měla dokumenty připravené, abych je mohla nahrát do nejdůležitějšího programu, který jsem použila, a to do programu ParaConc, který vytvoří paralelní korpus.

3.2 Tvorba korpusu

Korpus a tedy podklad pro mou analytickou práci jsem vytvořila programem ParaConc a postup nahrání textů popíši v několika bodech:

1. Otevřeme program ParaConc, objeví se nám prázdné, šedé pole.
2. Klikneme na odkaz File a v něm Load Corpus File(s)
3. V tabulce, která se nám objeví, přidáme do levé části české texty a do pravé francouzské. Klikneme na pole Add a vložíme tam ze složky „Verze 3“ jeden český a jeden francouzský text, samozřejmě se stejným číslem, aby se shodovaly.
4. Tabulka bude tedy vypadat zatím takto: v levé části bude zvolen jazyk Czech, v pravé French (Standard); v kolonce Align format zvolíme New line delimiter a objeví se námi zvolené texty (např. 32008D1298CZ.txt v levé části a 32008D1298FR.txt v pravé části).
5. Dále v této tabulce zadáme Font, který je nejdůležitější k tomu, aby se nám objevila správná řada písmen a čísel k danému jazyku. Pro český jazyk zadáme písmo Times New Roman a hlavně Skript, který bude Středoevropský; pro francouzský jazyk zvolíme stejné písmo a Skript Západní.

6. Tímto je tabulka Load Corpus Files správně vyplněna a zadána, potvrdíme tedy tlačítkem OK a texty jsou nahrané v programu.
7. Po nahrání vidíme stále stejné šedé pole, pouze v dolním levém rohu se objeví poznámka 1 parallel file loaded a k tomu, abychom mohli texty paralelně shlédnout je potřeba zadat File a v něm View Corpus Alignment.
8. Objeví se tabulka Select Files to View, v ní označíme jeden z textů a poté klikneme na Alignment. Tímto se nám texty objeví v paralelním korpusu.

Nyní je potřeba zkontrolovat, jestli k sobě odstavce korespondují, a to ve všech textech. Chyba se dále musí dohledat v předešlých složkách s dokumenty a tam opravit. Nejspíš ve složce „Verze 2“, kde jsme při kontrole textů v Microsoft Word něco přehlédli.

Po důkladném zkontrolování si můžeme nahrát všechny texty najednou, stejným způsobem, pouze v bodě tři vložíme všechny texty, které máme ve složce „Verze 3“.

Práci si poté uložíme ve File jako Save Workspace As, díky čemuž nebudeme muset texty nahrávat znovu, ale pouze si je otevřeme jako Open Workspace po opětovném zapnutí programu ParaConc. Tímto je paralelní korpus připravený k dalšímu zkoumání.

3.3 Frekvence slov a výběr termínů

Termíny, které jsem následně vybrala, jsem vyhledala zejména z frekvence slov. Do programu ParaConc jsem si nahrála vždy dva paralelní texty a z frekvence slov jsem si opsala podstatná jména, která se tam vyskytovala nejčastěji.

Frekvenci slov zjistíme odkazem Frequency v programu ParaConc, kde zvolíme Frequency Order. Můžeme se podívat na jednotlivé jazyky (French, Czech) nebo na oba dohromady (All).

Vkládala jsem si texty jeden po druhém a vybírala termíny, které by byly vhodné do kolokací. Nakonec jsem si do programu vložila všechny texty a opět z frekvence slov vybírala další termíny. Termínů jsem vybrala mnoho a použila jsem je při vyhledávání kolokací, ale nakonec jsem využila zejména tyto:

Tabulka č. 5: Seznam termín

Termíny	
Termín	Slovní druh
accord	s.m.
apprenant	s.m.
apprentissage	s.m.
boîte	s.f.
crédit	s.m.
école	s.f.
éducation	s.f.
élève	s.m.
enfant	s.m.
enseignement	s.m.
établissement	s.m.
étude	s.f.
formation	s.f.
institution	s.m.
partenaire	s.m.
processus	s.m.
programme	s.m.
projet	s.m.
qualification	s.f.
social	a.m.
travail	s.m.
Lisbonne	s.f.

3.4 Vyhledávání v paralelním korpusu

Díky vybraným termínům jsem mohla začít s další prací v paralelním korpusu. Zadávala jsem si termíny postupně do vyhledavače v programu ParaConc, což se provede odkazem Search, kde napíšeme hledané slovo spolu s hvězdičkami před i za slovem např. *apprentissage*. Hvězdičky ke slovu se přidávají proto, abychom vyhledali slova, která budou mít stejný kořen a hvězdičky nahrazují předpony a přípony. Důležitá je hvězdička před slovem, které začíná samohláskou, protože ty často začínají apostrofem buď s určitým členem l' nebo předložkou d'. Pokud bychom hvězdičku u těchto slov neudělali, ParaConc by nám nevyhledal spoustu slov a možných kolokací.

V této fázi mé práce jsem tedy musela zadávat postupně všechny vybrané termíny, objevilo se mi hledané slovo vždy paralelně s jeho českým nebo francouzským ekvivalentem spolu s větou, kde se daný výraz nacházel. Takto jsem tedy procházela v programu mnoho výrazů a trvalo dlouho, než jsem sestavila tabulku s kolokacemi, které jsem našla.

Slova, která stála ve větě před nebo po hledaném termínu jsem si mohla seřadit, což mi velice ulehčilo práci. Poté, co jsem si zadala nějaký termín a nechala ho vyhledat v programu, jsem si odkazem Sort tyto slova mohla seřadit podle abecedy. Zadala jsem v tomto odkazu Search Term a poté buď 1st Left nebo 1st Right a tímto se mi slova nalevo nebo napravo seřadila.

V pravém dolním rohu se vždy objeví počet „matches“ tzn. kolikrát ParaConc našel v textech hledané slovo, označuje se to slovem konkordance. Je potřeba si ale dávat pozor, pokud je to číslo zaokrouhlené např. na 500 matches. Musíme zkontrolovat, jestli není výběr slov omezen v Search Options. Objeví se tabulka, kde v kolonce Max Search Hits poté toto číslo navýšíme a díky tomu ParaConc vyhledá úplně všechny shodná slova, které hledáme.

Kolokace a termíny, které jsem našla, jsem zapisovala do tabulky v programu Microsoft Access. U každé kolokace byl napsán slovní druh, počet výskytů a jeden nebo více překladů.

4. Rozbor korpusu a kolokací

4.1 Kolokace se závazným překladem

4.1.1 Vlastní jména

V textu se nachází řada vlastních jmen, u kterých je nutné dodržovat správný překlad.

Francouzský název	Počet výskytů	Český překlad	Databáze ISAP	Databáze IATE
Comité économique et social européen	37	Evropský hospodářský a sociální výbor	nenalezeno	nenalezeno
Comité des régions	33	Výbor regionů	shodné	nenalezeno
Comité du programme statistique	2	Výbor pro statistické programy	shodné	nenalezeno
Comité consultatif pour la formation professionnelle	1	Poradní orgán pro odborné vzdělávání	odlišné ¹⁵ od českého překladu	nenalezeno
Comité de programme unique	1	Společný programový výbor	nenalezeno	nenalezeno
Système européen de crédit d'apprentissage pour l'EFP	2	Evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu	nenalezeno	shodné
Fondation européenne pour la formation	35	Evropská nadace odborného vzdělávání	shodné	nenalezeno
Centre européen pour le développement de la formation professionnelle	4	Evropské středisko pro rozvoj odborného vzdělávání	odlišné ¹⁶ od francouzského překladu	Nenalezeno
Parlement européen	141	Evropský parlament	shodné	shodné
Union européenne	65	Evropská unie	shodné	shodné

U těchto vlastních jmen se jedná zejména o názvy různých institucí nebo orgánů.

Zajímavý je překlad slova „comité“, v korpusu je přeložen jako „orgán“ a „výbor“. Pokud nahlédneme do databáze ISAP, překlad „Poradní orgán pro odborné vzdělávání“ v ní nenajdeme; správným překladem, který je tam uveden, je „**Poradní**

¹⁵ Závazný překlad je *Poradní výbor pro odborné vzdělávání*.

¹⁶ Závazný překlad je *Centre européen de la formation professionnelle*.

výbor pro odborné vzdělávání“. Z toho vyplývá, že překlad uvedený v korpusu je nesprávný. Je tedy nutné znát přesný a závazný překlad těchto institucí a orgánů, který najdeme v databázi ISAP, aby nedošlo k žádné chybě.

U vlastního jména „*Centre européen pour le développement de la formation professionnelle*“, jsem v databázi ISAP našla také odlišnosti, tentokrát u francouzského překladu. „*Evropské středisko pro rozvoj odborného vzdělávání*“, což je český překlad tohoto vlastního jména v korpusu, má v databázi ISAP jiný francouzský překlad, a to „*Centre européen de la formation professionnelle*“. Francouzský ekvivalent je tedy v textu uveden chybně a to je důkazem toho, že i ve francouzském textu se mohou vyskytovat chyby, jelikož i on může být překladem jiného jazyka nebo se chyba vyskytuje v samotné databázi ISAP. Dle analýzy tohoto vlastního jména, kterou jsem provedla v kapitole 4.1.3. Kolokace, které se částečně nebo zcela liší od závazného překladu, je francouzský překlad uvedený v databázi ISAP použit v legislativních textech na internetových stránkách www.europa.eu pouze dvakrát. Nejčastěji se tam vyskytuje termín *Centre européen pour le développement de la formation professionnelle*, a proto je tento termín adekvátní a ustálený výraz. V databázi ISAP se tedy opravdu vyskytuje chyba a tento závazný překlad není dodržován.

Dalším vlastním jménem, které se v korpusu vyskytuje je „*Système européen de crédit d'apprentissage pour l'EFP*“. Zkratka *EFP* znamená „*l'enseignement et la formation professionnels*“ a v korpusu jsem našla 164 výskytů této zkratky. Vztahuje se k mnoha podstatným jménům např. *établissements d'EFP*, *systèmes d'EFP*, *services d'EFP*, *programmes d'EFP*, *prestataires d'EFP* (poskytovatelé), *politiques d'EFP*, *mesures d'EFP* atd. Do českého jazyka je přeložena jako „*odborné vzdělávání a příprava*“ a je zajímavé, že se v překladu nepoužívá žádná zkratka. Ve všech 164 výskytech je *EFP* přeloženo jako „*odborné vzdělávání a příprava*“, v českém jazyce tedy neexistuje stejná zkratka, která by se používala pro stejné označení.

Uvedená vlastní jména jsem si vyhledala v databázi ISAP a zkontrolovala jsem správnost překladů, neshodoval se pouze překlad *Comité consultatif pour la formation professionnelle* (viz výše). *Comité économique et social européen*, *Comité de programme unique* a *Système européen de crédit d'apprentissage pour l'EFP* se tam nenacházejí vůbec. Hledala jsem je tedy i v databázi IATE (InterActive Terminology

for Europe), kde jsem našla vlastní jméno *Système européen de crédit d'apprentissage pour l'EFP*, které je přeloženo také správně.

4.1.2 Další kolokace se závazným překladem

Všechny kolokace jsem srovnala s databázemi ISAP a IATE. V této části mé práce vypíši ty, jejichž překlady jsou v souladu se závaznými překlady a jsou tedy správné.

Databáze ISAP:

Kolokace	Slovní druh	Výskyty	česky 1	česky 2	ISAP	IATE
apprentissage tout au long de la vie	s.m.	36	celoživotní ho učení	celoživotní vzdělávání	shodné	-
marché du travail	s.m.	51	trh práce		shodné	-
partenaires sociaux	s.m.	23	sociální partneři		shodné	-
protection sociale	s.f.	3	sociální ochrana		shodné	-
sécurité sociale	s.f.	1	sociální zabezpečení		shodné	shodné
programme d'échanges	s.m.	1	výměnný pobyt		shodné	-
programme communautaire	s.m.	13	program Společenství	program EU	shodné	-
programme-cadre	s.m.	6	rámcový program		shodné	-
programme de mobilité	s.m.	5	program mobility		shodné	
établissement admissible	s.m.	1	způsobilé instituce		shodné	-

Databáze IATE:

Kolokace	Slovní druh	Výskyty	česky 1	ISAP	IATE
institution	s.f.	10	příslušný orgán	-	shodné

compétente						
programme de travail annuel	s.m.	26	roční pracovní program	celoživotní vzdělávání	-	shodné

Některé kolokace jsem nenašla v databázích ve stejném znění, proto je nutné jejich překlad dále analyzovat:

1. Termín *apprentissage*:

Kolokace	Slovní druh	Výskyty	česky 1
apprentissage en ligne	s.m.	4	e-učení

V databázích se nachází pouze *en ligne* v jiném spojení, a to *infrastructure en ligne* (elektronická infrastruktura) v databázi IATE a *activités en ligne* (činnosti on-line) v databázi ISAP. Ve francouzsko-českém slovníku nalezneme překlad *elektronický*. Na portálu Evropské unie www.europa.eu se pojem *e-učení* vyskytuje 596krát, *elektronické učení* 170krát a *elektronické vzdělávání* 342krát.

Vyhledala jsem na stránkách <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm> pomocí základního vyhledávání v textech definici pojmu *program e-učení* a uvedu ukázkou.

TEXT 32003D2318

„...program e-učení, víceletý program pro zvyšování kvality a přístupnosti evropských vzdělávacích systémů a systémů odborné přípravy účinným využíváním informačních a komunikačních technologií (ICT)...“

Ve stejném textu ve francouzském a anglickém jazyce jsou tyto ekvivalenty k pojmu *program e-učení*: „*programme „apprendre en ligne“*, *eLearning Programme*“.

- V definici není napsáno, že se musí jednat pouze o učení *on-line*, což je použito v databázi ISAP u překladu výrazu *activités en ligne* (činnosti on-line), ale jedná se zejména o učení s pomocí informačních a komunikačních

technologií. Francouzské a anglické ekvivalenty také odpovídají překladu *e-učení*.

Překlad *e-učení* je tedy adekvátní ke kolokaci *apprentissage en ligne* v daném kontextu a je nejvíc používán v evropských legislativních textech, dalším častým překladem je *elektronické vzdělávání*.

2. Termín *programme*:

Kolokace	Slovní druh	Výskyty	česky 1
programme de recherche de l'enseignement supérieur	s.m.	1	program vysokoškolského studia spojený s výzkumem

V obou databázích se nachází spojení *enseignement supérieur*, které má závazný překlad *vysokoškolské vzdělávání*, *vysoké školství* a *vysokoškolské studium*, což je přeloženo správně. Překlad *spojený s výzkumem* je překladatelskou volbou u spojení *de recherche*. Tato kolokace je tedy přeložena správně.

3. Termín *qualification*:

Kolokace	Slovní druh	Výskyty	česky 1
qualification de la main-d'oeuvre	s.f.	1	kvalifikace pracovní síly

V databázi IATE se nachází pojem *main-d'oeuvre*, které je přeloženo *pracovní síla*. Z tohoto mohu usuzovat, že celý překlad kolokace *qualification de la main-d'oeuvre* je správný.

4.1.3 Kolokace, které se částečně nebo zcela liší od závazného překladu

1. Termín *enseignement*:

Tyto kolokace se zcela liší od databáze ISAP, překlady jsou tedy nesprávné.

Kolokace	Slovní druh	Výskyty	česky 1	česky 2
enseignement secondaire supérieur	s.m.	3	vyšší středoškolské vzdělání	vyšší střední vzdělání
enseignement secondaire inférieur	s.m.	1	nižší sekundární vzdělání	

Správný překlad podle databáze ISAP:

česky 1
střední vzdělání ukončené maturitou
střední vzdělání neukončené maturitou

Na stránkách www.europa.eu jsem vyhledala výskyty uvedených překladů a některé překlady jsem přidala. Výskyty vyhledávám pomocí internetového vyhledávače www.google.com, kde jsem omezila vyhledávání pouze na oblast europa.eu.

Enseignement secondaire supérieur:

Český překlad	Výskyty
vyšší středoškolské vzdělání	398
vyšší střední vzdělání	1960
střední vzdělání ukončené maturitou	85

Enseignement secondaire inférieur:

Český překlad	Výskyty
nižší sekundární vzdělání	291
nižší středoškolské vzdělání	8
nižší střední vzdělání	75
střední vzdělání neukončené maturitou	0

Jak vidíme v tabulce, závazné překlady nejsou v legislativních textech využívány nejčastěji a druhý závazný překlad dokonce ani jednou.

Pokusím se tedy nalézt anglické ekvivalenty k těmto českým a francouzským výrazům. V anglických textech je uveden překlad *upper a lower secondary education*, což opět odpovídá překladu *vyšší a nižší středoškolské vzdělání*.

Chtěla jsem tedy najít další informace o vzdělávacích systémech v rámci EU. Na internetových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR www.msmt.cz jsem se informovala o uznávání vzdělání v rámci Evropské unie. „V českém právním řádu je uznávání vzdělání upraveno pro základní, střední a vyšší odborné vzdělání v § 108 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (**školský zákon**) a v jeho prováděcí vyhlášce č. 12/2005 Sb., Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky o podmínkách uznání rovnocennosti a nostrifikace vysvědčení vydaných zahraničními školami.“¹⁷

Dochází k šetření, jestli se dosažené vzdělání v zahraničí shoduje s naším stupněm vzdělání a s jakým, žadatelé mohou být požádáni o podstoupení ověřovací zkoušky. Všechny členské státy Evropské unie spolupracují v oblasti vzdělávání, aby se jejich odlišné systémy vzdělávání mohly porovnat.¹⁸

V oblasti vysokoškolského vzdělání je evropská spolupráce na jiné úrovni, existuje tzv. **Boloňská deklarace**, která vznikla v červnu roku 1999, je to deklarace o vytvoření Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání do roku 2010. „*Hlavními rysy nového systému bylo přijetí tří srovnatelných stupňů (cyklů) vysokoškolského vzdělávání - bakalářského, magisterského a doktorského; první cyklus (bakalářský) nebude trvat méně než 3 roky a povede k vysokoškolskému diplomu; vypracování systému kreditů a podpora evropské spolupráce v oblasti zpracování obsahu vzdělávání. Tato deklarace se stala největší reformou v evropském měřítku od 70. let minulého století.*“¹⁹ Stupně vysokoškolského vzdělávání jsou pro členské státy srozumitelněji rozděleny touto deklarací, aby byl vytvořen alespoň z části společný evropský vzdělávací systém.²⁰

U středoškolského vzdělání taková deklarace neexistuje, vrátím se tedy ke kolokacím, které analyzuji.

¹⁷ <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/uznavani-vzdelani> (čerpáno dne 3. 5. 2010)

¹⁸ www.msmt.cz (čerpáno dne 3. 5. 2010)

¹⁹ <http://www.bologna.msmt.cz/> (čerpáno dne 3. 5. 2010)

²⁰ www.msmt.cz (čerpáno dne 3. 5. 2010)

V textech je rozděleno *střední vzdělávání* na *vyšší* a *nižší*, což sice neodpovídá závaznému překladu v databázi ISAP, ale takový překlad se vyskytuje v legislativních textech častěji a navíc odpovídá překladům ve francouzském i anglickém jazyce. Považuji tedy i tyto překlady za vyhovující.

2. Termín *formation*:

Kolokace	Slovní druh	Výskyty	česky 1
Centre européen pour le développement de la formation professionnelle	s.m.	6	Evropské středisko pro rozvoj odborného vzdělávání

Správný překlad podle databáze ISAP:

Kolokace
Centre européen de la formation professionnelle

(viz výše v kapitole 4.1.1. Vlastní jména)

Tento překlad jsem si dále vyhledala v legislativních textech na stránkách www.europa.eu. I přesto, že se tento francouzský překlad nachází jako závazný překlad v databázi ISAP, *Centre européen de la formation professionnelle* jsem našla pouze **jednou** a překlad *Centre européen pour le développement de la formation professionnelle* **40 300krát**. Z toho vyplývá, že uvedený překlad v korpusu je také správný a je více používaný v legislativních textech. Oba překlady mají navíc za svým názvem zkratku CEDEFOP, která specifikuje, že se jedná o ty samé instituce.

3. Termín *formation*:

Překlad se neshoduje se závazným překladem, a proto je nesprávný.

Kolokace	Slovní druh	Výskyty	česky 1
Comité consultatif pour la formation professionnelle	s.m.	1	Poradní orgán pro odborné vzdělávání

Správný překlad dle databáze ISAP:

česky 1
Poradní výbor pro odborné vzdělávání

(viz výše v kapitole 4.1.1. Vlastní jména)

Tento překlad není odlišný natolik, abychom uvedenou instituci díky tomu zaměnili za jinou.

4. Termín *accord*:

Překlad kolokace se částečně liší od závazného překladu a je tedy nesprávný.

Kolokace	Slovní druh	Výskyty	česky 1
commun accord	s.m.	3	vzájemná dohoda

Správný překlad podle databáze ISAP:

česky 1
společná dohoda

Závazný překlad *společná dohoda* se na stránkách www.europa.eu vyskytuje **148krát**, ale uvedený překlad z korpusu, který je nesprávný, *vzájemná dohoda* **252krát**. Význam v legislativních textech je tedy velice podobný a tento překlad je používaný a správný, i když se neshoduje s tím závazným. Vyskytuje se v legislativních textech dokonce častěji než překlad závazný.

5. Termín *programme*:

Překlad se liší od závazného překladu, proto je nepřesný.

Termín	Kolokace	Slovní druh	Výskytů	česky 1
programme	programme d'études	s.m.	5	vzdělávací program

Správný překlad podle databáze ISAP:

česky 1
studijní program

V korpusu se vyskytuje 5krát, např.

TEXT 32008D1298

„a) soutien de l'élaboration de **programmes d'études** communs de haute qualité et mise en place de réseaux de coopération facilitant l'échange d'expériences et de bonnes pratiques;“

„a) podpora vypracování společných **vzdělávacích programů** vynikající kvality a zavádění sítí spolupráce usnadňujících výměnu zkušeností a osvědčených postupů;“

- Tento překlad tedy nevyhovuje závaznému překladu, ale na významu v textu nic nemění. Nemohu ho označit za chybný nebo nesprávný. *Vzdělávací* a *studijní program* jsou velice podobné pojmy, které se dají snadno zaměnit. Pro úplnost porovnám použití těchto překladů na www.europa.eu:

Český překlad	Počet výskytů
studijní program	354
vzdělávací program	579

Pojem *vzdělávací program* je ustáleným výrazem, ale z této tabulky vyplývá, že i pojem *studijní program* se používá často a bude mezi nimi pouze nepatrný rozdíl, což bude záležet na kontextu.

6. Termín *social*:

Kolokace *origine sociale* je také odlišná od databáze ISAP, kde je zaměněno slovo *zázemí* za *původ*. Tyto dvě slova nejsou synonymní a překlad kolokace je chybný.

Kolokace	Slovní druh	Výskyty	česky 1
<i>origine sociale</i>	s.f.	1	sociální původ

Správný překlad podle databáze ISAP:

česky 1
sociální zázemí

Tento překlad je v korpusu použit pouze jednou a díky takové záměně slov by se mohl změnit i význam sdělení, více v ukázce:

TEXT 520091E0630

„...3.5 La dynamique d'évolution de l'enseignement en Europe est fortement dominée par deux phénomènes: l'effet de masse et la diversification des enseignements. La rapide expansion, durant les dernières décennies, du nombre d'élèves et d'étudiants a simultanément entraîné une forte diversification du public (structures d'âges, antécédents scolaires, **origine sociale**, etc.) qui a, elle-même, généré la nécessité de méthodes de travail adaptées et une prise en charge particulière...“

„...3.5 Na dynamiku vývoje vzdělávání v Evropě mají rozhodující vliv dva jevy – stále širší přístup ke vzdělávání a jeho rostoucí rozmanitost. Rychlý nárůst počtu žáků a studentů v průběhu posledních desetiletí zároveň přinesl velké rozrůznění populace (věková struktura, předchozí vzdělávání, **sociální původ** atd.), jež samo o sobě vyžaduje využívání odpovídajících pracovních metod a zvláštní pozornost...“

- Jedná se o *sociální původ* žáků a studentů, z čehož vyplývá, že se jedná o *původ* z rodiny, tedy v jakém sociálním *zázemí* žijí. V tomto případě víme, že jejich *sociální původ* vychází od rodičů, u kterých žijí i teď. Tyto dva termíny se tedy slučují.

U dospělého člověka by to ale neplatilo, jelikož u rodičů už nežije a jeho *sociální původ* (který vychází zejména z finanční situace rodičů a např. místa, kde žijí) nemusí mít vliv na jeho *sociální zázemí* nyní, které si utváří sám. Slova *původ* a *zázemí* se dají rozlišit tedy na časové ose, *původ* patří k minulosti, *zázemí* zejména k přítomnosti. K takové záměně slov by dojít nemělo.

4.1.4 Kolokace bez závazného překladu

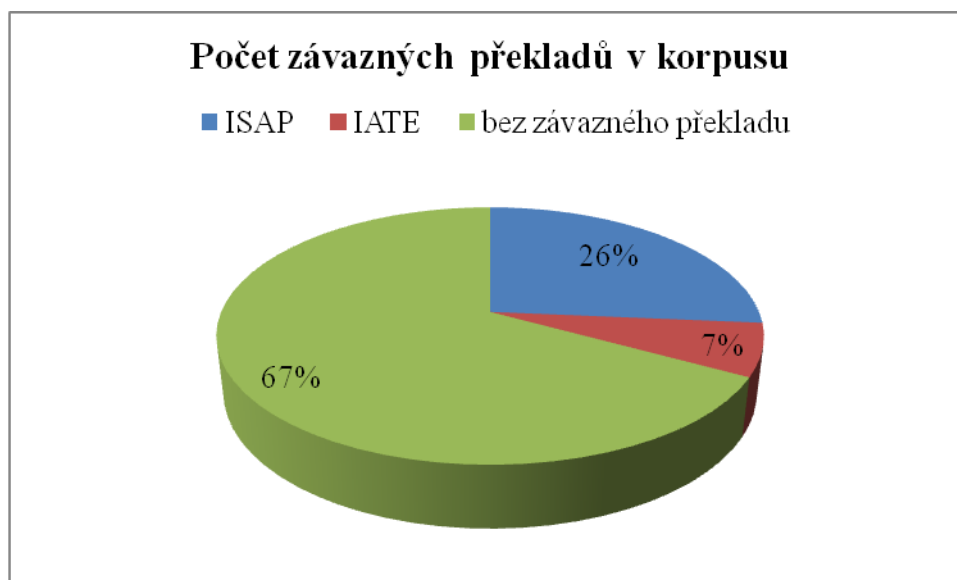
Kolokace	Slovní druh	Výskyty	česky 1	česky 2	česky 3
boîte à outils	s.f.	2	"sada nástrojů"		
jardin d'enfants	s.m.	3	školka		
ministre de l'éducation	s.m.	4	ministr školství		
étude d'impact	s.f.	1	studia dopadu		
contrat d'études	s.m.	1	dohoda o studiu		
bourse d'études	s.f.	4	stipendium		
avant-projet	s.m.	4	předběžný návrh		
apprentissage personnalisé	s.m.	5	individualizované vzdělávání		
apprentissage en milieu scolaire	s.m.	1	učení ve vzdělávacích institucích		
acquis des apprentissages	s.m.	6	výsledky učení		
apprentissage à tout age	s.m.	1	učení na všech věkových stupních		
apprentissage des très jeunes enfants	s.m.	3	vzdělávání v raném věku		
apprentissage en équipe	s.m.	3	vzájemné učení		
apprentissage mutuel	s.m.	12	vzájemné učení		
école primaire	s.f.	2	základní škola		
école secondaire	s.f.	1	střední škola		
école "de la deuxième chance"	s.f.	1	školy "druhé šance"		
école spécialisée	s.f.	1	speciální, zvláštní škola		
jumelage d'école	s.m.	1	partnerství škol		
partenariats entre écoles	s.m.	1	partnerství škol		
direction des écoles	s.f.	4	vedení školy		
stratégie de Lisbonne	s.f.	27	lisabonský cíl		
objectifs de Lisbonne	s.m.	16	lisabonský cíl		
processus de Lisbonne	s.m.	4	lisabonský směr		
lignes directrices de Lisbonne	s.f.	1	hlavní lisabonské směry		
programme de	s.m.	2	lisabonská		

Lisbonne			agenda		
paquet „Lisbonne“	s.m.	1	lisabonský balíček		
établissements d'enseignements	s.m.	10	vzdělávací instituce	instituce odborného vzdělávání	
établissements préscolaires	s.m.	3	předškolní zařízení	ředitel (školy)	
chefs d'établissement	s.m.	7	vedení školy	ředitel/é	ředitel školy
formation à la recherche	s.f.	2	vědecká příprava	odborná příprava v oblasti výzkumu	
formation à l'entrepreneuriat	s.f.	2	výuka podnikání	podnikatelské vzdělání	
personne en formation	s.f.	4	vyučované osoby	ti, co podstupují přípravu	
formation informelle	s.f.	3	informální učení		
formation non formelle	s.f.	3	neformální učení		
services de formation	s.f.	6	odborná příprava		
processus de formation	s.m.	4	vzdělávací proces		
institution éducative	s.m.	1	vzdělávací instituce		
institution d'enseignement	s.m.	25	školská instituce		
institution "d'origine"	s.m.	5	domácí instituce	přijímací instituce	
institution "d'accueil"	s.m.	4	hostitelská instituce	přijímaná instituce	
programmes d'aide extérieure	s.m.	2	program vnější pomoci		
programme d'EFP	s.m.	6	program odborného vzdělávání a přípravy		
programme Erasmus	s.m.	8	program Erasmus		
programme aux évolutions récentes	s.m.	1	program podle současného vývoje politik		
programme de formation	s.m.	6	vzdělávací program		

programme d'éducation	s.m.	12	vzdělávací program		
programme d'enseignement	s.m.	5	studijní program	obsah výuky	
mobilité des apprenants	s.f.	11	mobilita v učení	mobilita ve vzdělávání	mobilita studujících
élève du premier cycle de l'enseignement secondaire	s.m.	1	student nižšího stupně středních škol		
enseignement préscolaire	s.m.	9	vzdělávání v raném věku	předškolní vzdělávání	
enseignement préprimaire	s.m.	13	předškolní vzdělávání		
enseignement secondaire	s.m.	11	středoškolské vzdělání		
processus éducatif	s.m.	3	vzdělávací proces		

4.1.5 Závěr kapitoly s grafy

K tomu, abych mohla na závěr analyzovat výskyt závazných překladů v mém korpusu, vytvořila jsem si grafy.

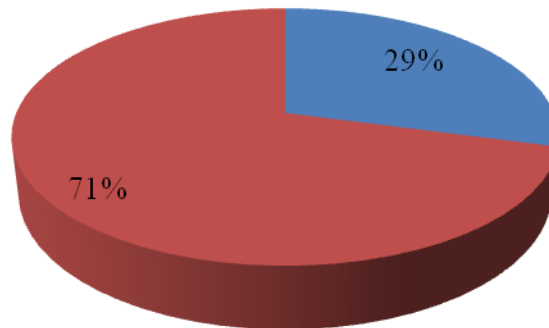
Závazných překladů jsem nenašla v porovnání s celkovým počtem kolokací mnoho. V databázi ISAP je to 24 kolokací, tedy 26% a většinou se kolokace z této databáze nevztahovaly přímo k oblasti „výchova a vzdělávání“, např. názvy institucí a orgánů v Evropské unii, které jsou uvedené v první kapitole 4.2.1. Vlastní jména.

Kolokací, které jsem vyhledala v databázi IATE je opravdu málo, pouze 6 (7%). Překlady uvedené v databázi IATE ale nemohu považovat přímo za závazné, jejich spolehlivost je oproti překladům v databázi ISAP menší.

Ostatní kolokace jsou bez závazného překladu, 61 kolokací tj. 67%. Na tomto grafu lze vidět, že v oblasti „výchova a vzdělávání“ se nevyskytuje tolik závazných překladů, jedná se zejména o ustálené výrazy.

Závazné překlady z databáze ISAP v korpusu

■ odlišné ■ shodné

V databázi ISAP jsem našla pouze 24 kolokací a 7 z nich bylo rozdílných. Počet procent je vyznačen v grafu. Většinou jsem prokázala, že i ty odlišné překlady jsou přípustné a v legislativních textech se vyskytují často. Pouze jednu kolokaci ze sedmi, *origine sociale*, považuji za opravdu chybnou, jelikož mění význam a smysl sdělení.

4.2 Kolokace se synonymním překladem

4.2.1 Francouzské termíny se synonymním překladem

Mezi kolokacemi, které jsem vyhledala, mne zaujal jejich podobný nebo stejný překlad. Vyhledala jsem tedy další kolokace, které mají stejný český překlad a budu se zabývat jednotlivými významy a správností překladu, který je uveden v textech. Některé z kolokací v této kapitole mají také závazný překlad. (viz kapitola 4.2.)

Nejdříve se budu věnovat nejpoužívanějším termínům, které mají podobný význam a nacházejí se ve většině kolokací. Budu je také porovnávat se závazným překladem z databází. Jsou to tyto termíny:

apprentissage, éducation, enseignement, étude, formation ²¹

Termín	Slovní druh	Výskyty	česky 1	česky 2	česky 3
apprentissage	s.m.	301	učení	vzdělávání	učňovská příprava
éducation	s.f.	539	vzdělávání	školství	
enseignement	s.m.	520	vyučování	školství	
étude	s.f.	95	studie		
formation	s.f.	804	odborné vzdělávání, odborná příprava	vzdělávání	výchova

V této části budu analyzovat jednotlivé termíny.

Apprentissage

apprentissage	s.m.	301	učení	vzdělávání	učňovská příprava
---------------	------	-----	-------	------------	-------------------

V databázi ISAP je tento termín přeložen jako *učňovské vzdělávání*, což je použito v korpusu pouze jednou jako *učňovská příprava*. V databázi IATE je tento termín přeložen jako *učení*. Všechny překlady uvedené v tabulce jsou tedy adekvátní k tomuto termínu.

²¹ Správné překlady v tabulce, které odpovídají závazným překladům, jsou označeny modrou barvou.

Pokud se tento termín vztahuje k nějaké francouzské škole, většinou to značí její praktické zaměření. Částečně se to dá přirovnat k našemu učebnímu oboru, který je zakončený výučním listem, ve francouzštině je takové vzdělání nejčastěji označováno jako *formation professionnelle*.

Éducation

éducation	s.f.	539	vzdělávání	školství
-----------	------	-----	------------	----------

V databázi ISAP je termín *éducation* přeložen jako *vzdělávání*, *vzdělanost* a *výchova*. Překlad *školství* tedy z tohoto hlediska není správný. V korpusu se překlad *školství* pro termín *éducation* používá nejčastěji v takovém případě, pokud se týká členských států nebo orgánů, kteří se zabývají otázkami *školství*. *Školství* je jinak v korpusu překládáno jako *en matière scolaire* (v *oblasti školství*). Překlad *školství* pro termín *éducation* považuji v daném kontextu za adekvátní.

Enseignement

enseignement	s.m.	520	vyučování	školství
--------------	------	-----	-----------	----------

V databázi ISAP se nachází překlad *výuka* a *vzdělávání*. Překlad *výuka* je synonymní s prvním překladem *vyučování*, který se nachází v korpusu.

V databázi IATE je součástí termínu :

„Comité pour la mise en oeuvre du Programme pour améliorer la qualité de l'enseignement supérieur et promouvoir la compréhension interculturelle au travers de la coopération avec les pays tiers (Erasmus Mundus)

Výbor pro provádění pro zlepšování kvality vysokého školství a pro podporu mezikulturního porozumění prostřednictvím spolupráce se třetími zeměmi (Erasmus Mundus)²²

²² <http://iate.europa.eu/>

V korpusu se překlad *školství* k termínu *enseignement* vyskytuje ve spojení *vysoké školství*, kde se jedná o kolokaci *enseignement supérieur*, která se nachází v databázi ISAP. Překlad je tedy k termínu *enseignement* adekvátní.

Étude

étude	s.f.	95	studie
-------	------	----	--------

Tento termín je v databázi ISAP přeložen jako *studie*. Jelikož má tento výraz i jiné významy v dalších oblastech (je polysémní), je třeba se zaměřit pouze na ten význam, který se vztahuje k oblasti « Výchova a vzdělávání ». V jednotném čísle se rozumí *studie* jako průzkum, v množném čísle *études* je překlad jiný, jedná se o *studování*, je to dějové podstatné jméno.

Formation

formation	s.f.	804	odborné vzdělávání, odborná příprava	vzdělávání	výchova
-----------	------	-----	---	------------	---------

V korpusu je nejčastěji překládán jako *odborné vzdělávání* i bez přívlastku *professionnelle*. V obou databázích nalezneme překlad *vzdělávání*. Další překlad *výchova* není závazný, ale je také správný.

Tento termín má stejně jako *étude* i další významy a je nutné se orientovat pouze na oblast « Výchova a vzdělávání ».

V korpusu se vyskytuje nejčastěji a je tedy nejfrekventovanějším slovem, které je použito právě pro překlad termínu *vzdělávání* a *odborné vzdělávání*.

Závěrem této kapitoly bych si ještě na portálu Evropské unie, který je dostupný na internetových stránkách www.europa.eu, vyhledala počet výskytů těchto termínů a jejich překladů, abych porovнала jejich použití. Francouzské i české překlady

vyhledávám v jednotném i množném čísle a ve všech tabulkách s počty výskytů uvádím jejich společný počet:

Český překlad	Počet výskytů
vzdělávání	64 000
výuka	14 600
vyučování	1 110
výchova	7 330
školení	5 680
školení	18 500
učení	7 670
studie (studia)	148 000 (15 400)
odborné vzdělávání	7 660

Francouzská kolokace	Počet výskytů
éducation	157 105
étude, études	113 000 151 000
formation	510 000
apprentissage	89 450
enseignement	93 600

Pro přehlednost přidávám tabulku s překlady :

Termín	Slovní druh	Výskyty	česky 1	česky 2	česky 3
apprentissage	s.m.	301	učení	vzdělávání	učňovská příprava
éducation	s.f.	539	vzdělávání	školení	
enseignement	s.m.	520	vyučování	školení	
étude	s.f.	95	studie		
formation	s.f.	804	odborné vzdělávání, odborná příprava	vzdělávání	výchova

Francouzské termíny jsou použity na portálu Evropské unie ve velké míře, výrazně nejčastější z nich je *formation*, poté *éducation* a termíny *étude* a *études*. Termíny *formation* a *étude* jsou ale polysémní, a proto se nemusejí vztahovat pouze k oblasti « výchova a vzdělávání », ostatní termíny se z velké části vztahují pouze k této oblasti.

U českých překladů jsem tolik výskytů nenašla, nejčastějším z nich je *studie*, což je výraz polysémní, poté *studia*, *vzdělávání* a *školení*, nejméně je využíván překlad *vyučování*.

4.2.2 Kolokace se synonymním překladem

V této kapitole se budu zabývat stejnými českými překlady různých kolokací, ve kterých se často vyskytují termíny, které jsem analyzovala v předešlé kapitole 4.2.1. Zaměřím se na to, zda jsou překlady opravdu shodné, jestli odpovídají kontextu. Zejména budu používat synonymní slovník, databáze ISAP a IATE a portál Evropské unie dostupný na internetových stránkách www.europa.eu.

1.

Termín	Kolokace	Slovní druh	Výskytů	česky 1	česky 2
programme	programme d'études	s.m.	5	vzdělávací program	
programme	programme d'apprentissage	s.m.	3	vzdělávací program	
programme	programme d'enseignement	s.m.	5	studijní program	obsah výuky
programme	programme d'éducation	s.m.	12	vzdělávací program	
programme	programme de formation	s.m.	6	vzdělávací program	

V předešlé kapitole 4.2.1. jsem analyzovala termíny, které spolu s termínem *programme*, vytváří v této tabulce kolokace.

Kolokace se vztahují k termínu *programme*, který se v korpusu vyskytuje 448krát. Je to substantivum mužského rodu, které je přeloženo jako *program*, *plán* nebo *osnova*. Obě databáze připouští pouze překlad *program*; *plán* je jeho synonymem, proto jsou jiné překlady nepřesné. Překlad *obsah výuky* u kolokace *programme d'enseignement* mohu tedy označit jako nepřesný (v tabulce škrtlý červenou čarou). Budu se jím zabývat v ukázce níže.

V databázi ISAP se nachází kolokace *programme de formation* jako součást názvu „Comité pour le programme de formation, d'échanges et de coopération destiné aux personnes responsables de l'action contre la criminalité organisée (programme Falcone)“, který je do českého jazyka přeložen takto: „Výbor pro program odborné

*přípravy, výměn a vzájemné spolupráce určený osobám odpovědným za boj proti organizovanému zločinu (program Falcon)*²³. Jelikož se jedná o vlastní jméno, nemohu přiřadit překlad *program pro odborné vzdělávání* ke kolokaci *programme de formation* jako závazný, ale jedná se také o *vzdělávací program*.

programme d'études	s.m.	5	vzdělávací program
--------------------	------	---	--------------------

V databázi ISAP se nachází kolokace *programme d'études*, která je v textech v rozporu se závazným překladem, kterým je *studijní program* (viz kapitola 4.1.3. Kolokace, které se částečně nebo zcela liší od závazného překladu). Tuto kolokaci jsem tedy už analyzovala. Došla jsem k závěru, že ji nemohu označit za chybnou, jelikož překlad *vzdělávací program* nemění kontext a na portálu Evropské unie jsem zjistila, že je tento termín ustálený:

Český překlad	Počet výskytů
studijní program	354
vzdělávací program	579

programme d'enseignement	s.m.	5	studijní program	obsah výuky
--------------------------	------	---	------------------	-------------

Uvedu ještě jednu ukázkou z textu s použitím překladu *obsah výuky* u kolokace *programme d'enseignement* :

TEXT 52007DC0703

„...L'importance de l'enseignement préprimaire est de plus en plus reconnue en Europe. Sa capacité à contribuer à la fois à l'efficacité et à l'équité se traduit dans l'élaboration de nouvelles méthodologies et politiques. La révision du **programme d'enseignement**[10], le renforcement des capacités des enseignants[11], l'extension de l'obligation de scolarisation à une partie de l'enseignement préprimaire[12]...“

²³ <http://isap.vlada.cz/> (čerpáno dne: 28.4.2010)

„...Význam předškolního vzdělávání je v celé Evropě stále více uznáván. Jeho schopnost přispívat jak k efektivitě, tak spravedlnosti se odráží na rozvoji nových přístupů a politik. Svůj význam mají přehodnocení **obsahu výuky**[10], budování schopností učitelů[11], rozšíření povinné školní docházky i na části předškolního vzdělávání[12]...“

- Překlad, který je použitý v textu, nemění význam sdělení, a proto považuji i tento překlad za správný s přihlédnutím ke kontextu.

Prokázala jsem správnost těchto překladů. Jejich význam je podobný a můžeme je snadno zaměnit, ale vždy musí « zapadat » do kontextu a zásadně neměnit význam sdělení. Výjimkou je kolokace *programme d'études*, která má svůj závazný překlad v databázi ISAP a ten by měl být dodržen.

2.

Termín	Kolokace	Slovní druh	Výskytů	česky 1	česky 2
enseignement	enseignement préscolaire	s.m.	9	vzdělávání v raném věku	předškolní vzdělávání
apprentissage	apprentissage des très jeunes enfants	s.m.	3	vzdělávání v raném věku	
enseignement	enseignement préprimaire	s.m.	13	předškolní vzdělávání	

České překlady se v této tabulce opět shodují, termíny *enseignement* a *apprentissage* jsem už analyzovala v předešlé kapitole a v tomto případě je překlad u všech stejný « *vzdělávání* ».

Enseignement préscolaire

enseignement préscolaire	s.m.	9	vzdělávání v raném věku	předškolní vzdělávání
-----------------------------	------	---	----------------------------	-----------------------

Správný překlad je *předškolní vzdělávání*; použití *v raném věku* neodpovídá přídavnému jménu « préscolaire » a je tedy nepřesné. Více z kontextu :

TEXT 52009XG0528(01)

„...d'ici 2020, au moins 95 % des enfants ayant entre quatre ans et l'âge de la scolarité obligatoire devraient participer à l'**enseignement préscolaire**...“

„...V roce 2020 by se **vzdělávání v raném věku** mělo účastnit alespoň 95 % dětí ve věku od 4 let do věku, kdy mají zahájit povinnou školní docházku...“

- Pokud je tento překlad *vzdělávání v raném věku* umístěn v kontextu, nepovažuji ho za nesprávný. Jedná se o překladatelskou volbu vzhledem k tomu, že se v textu dále mluví o věkovém rozdělení přeškolního vzdělávání. Z toho vyplývá, že se jedná právě o *předškolní vzdělávání* a překlad *vzdělávání v raném věku* je zde adekvátní, jelikož je srozumitelný a nemění význam sdělení.

Enseignement préprimaire

enseignement préprimaire	s.m.	13	předškolní vzdělávání	
-----------------------------	------	----	-----------------------	--

V tomto případě nelze přídavné jméno *préprimaire* přeložit bez dalšího vysvětlení. Je k tomu třeba znát vzdělávací systém Francie, a proto popíši celý školní systém, což bude užitečné i při dalším popisu kolokací:²⁴

²⁴ Baylon, Murillo a kol., FORUM 1, FRAUS, 2004, str. 26

VĚK	TŘÍDA		
3-6 let	Maternelle = „mateřská škola“ École primaire = „první stupeň u nás“		
6-7 let	CP (Cours préparatoire)		
7-8 let	CE1 (Cours élémentaire 1)		
8-9 let	CE2 (Cours élémentaire 2)		
9-10 let	CM1 (Cours moyen 1)		
10-11 let	CM2 (Cours moyen 2)		
	Collège = „první cyklus“ ou Collège professionnel		
11-12 let	Sixième		
12-13 let	Cinquième		
13-14 let	Quatrième	} „příprava“ na CAP	
14-15 let	Troisième	} (Certificat d'aptitude	
	<i>Examen: Brevet des collèges</i>	} professionnelles)	
	Lycée = „druhý cyklus“ – „gymnázium“ ou Lycée professionnel		
15-16 let	Seconde	} „příprava“ na BEP	
16-17 let	Première	} (Brevet d'études	
	<i>Épreuve de français du baccalauréat</i>	} professionnelles)	
17-18 let	Terminale		
	<i>Examen: le Baccalauréat (bac) = „maturita“</i>	<i>Bac professionnel</i>	
	Lycée Université IUT	Lycée	Écoles supérieures spécialisées
18-20 let	BTS DEUG DUT	„Přípravné třídy k přijetí na Grandes écoles“	Écoles spécialisées, professionnelles (obchod, inženýrství,...)
20-21 let	Licence = „bakalářský titul“	Grandes écoles	
21-22 let	Maîtrise = „magisterský“		
22-23 let	DEA ou DESS		
	„Doktorát“		
<u>Zkratky:</u>	IUT: institut universitaire de technologie	<u>Překlad:</u> brevet	diplom
	BTS: brevet de technicien supérieur	brevet d'apprentissage	výuční list
	DEUG: diplôme d'enseignement universitaire général	aptitude épreuve	kvalifikace zkouška
	DUT: diplôme universitaire de technologie	examen	zkouška
	DEA: diplôme d'études approfondies		
	DESS: diplôme d'études supérieures spécialisées		

Enseignement primaire zahrnuje école primaire. **Enseignement secondaire** zahrnuje collège, collège professionnel, lycée a lycée professionnel. Do **enseignement supérieur** náleží vše ostatní.

Vrátíme se tedy k rozboru kolokace *enseignement préprimaire*, z rozdělení je zřejmé, že *primaire* bychom mohli přirovnat k našemu prvnímu stupni základní školy. Řekneme tedy, že před prvním stupněm dochází k *prédškolnímu vzdělávání*, tento překlad je správný.

Apprentissage des très jeunes enfants

apprentissage des très jeunes enfants	s.m.	3	vzdělávání v raném věku
---------------------------------------	------	---	-------------------------

Překlad *vzdělávání v raném věku* je překladatelskou volbou u kolokace *apprentissage des très jeunes enfants*. Pokud nevíme, co vyplývá z kontextu, nepřeložili bychom to stejným způsobem, ale např. jako « *učení/vzdělávání malých dětí* ». V textech je to použito třikrát:

TEXT 52008AR0255

S'agissant d'un apprentissage de qualité élevée pour chaque élève (section 3)

16. souscrit sans réserve au plaidoyer de la Commission en faveur de l'amélioration des possibilités **d'apprentissage des très jeunes enfants**. Il soutient expressément l'affirmation selon laquelle "l'amélioration de l'offre préscolaire et l'élargissement de l'accès à cette offre sont peut-être les contributions les plus importantes (...) à l'amélioration des chances de chacun et à la réalisation des objectifs de Lisbonne".

„...K tématu "Kvalitní vzdělávání pro každého studenta" (kapitola 3)

16. bezvýhradně se připojuje ke Komisi v její obhajobě lepších možností **vzdělávání v raném věku**. Výslovně potvrzuje výrok, že "zlepšit poskytování předškolního vzdělávání a rozšířit přístup k němu – to je možná to nejdůležitější, co mohou školské systémy učinit pro zlepšení možností pro všechny a dosažení lisabonských cílů"...“

- *Apprentissage des très jeunes enfants* je přeloženo tímto způsobem, protože na určité téma, kde se o předškolním vzdělávání již mluvilo. V návaznosti na předešlý překlad je tedy tato kolokace přeložena jako *vzdělávání v raném věku*, což nemění význam v textu.

Pro porovnání jsem si opět vyhledala počet výskytů na stránkách www.europa.eu:

Český překlad	Počet výskytů	Francouzská kolokace	Počet výskytů
předškolní vzdělávání	338	enseignement préscolaire	867
vzdělávání v raném věku	2 100	enseignement préprimaire	809
		apprentissage des très jeunes enfants	5

U těchto synonymních překladů jsem opět prokázala, že překlady jsou adekvátní a záleží zejména na kontextu. Také překlad *vzdělávání v raném věku* je ustáleným výrazem, jelikož se vyskytuje v legislativních textech 2 100krát. U kolokace *apprentissage des très jeunes enfants* nemohu ani z kontextu a ani z počtu výskytů usuzovat, že se jedná o adekvátní překlad nebo naopak nepřesný překlad.

3.

Termín	Kolokace	Slovní druh	Výskytů	česky 1
apprentissage	apprentissage en équipe	s.m.	3	vzájemné učení
apprentissage	apprentissage mutuel	s.m.	12	vzájemné učení

Kolokace *apprentissage mutuel* je přeložena adekvátně a z těchto dvou kolokací se v textech vyskytuje častěji.

U kolokace *apprentissage en équipe* lze podstatné jméno *équipe* přeložit jako *družstvo* nebo *tým*, vazbu *en équipe* jako *v družstvu*, *do družstva*, *týmově*. Dalším možným překladem kolokace by mohlo být např. *učení ve skupině*. Z počtu výskytů na portálu Evropské unie mohu posoudit, který z výrazů se v legislativních textech vyskytuje častěji a je tedy v této oblasti ustáleným výrazem:

Francouzská kolokace	Počet výskytů
apprentissage en équipe	1 160
apprentissage mutuel	3 010

Český překlad	Počet výskytů
vzájemné učení	1 590
učení ve skupině	0
týmové učení	1
skupinové učení	4

U francouzských kolokací jsem potvrdila, že se jedná o ustálené výrazy, jelikož jsou v textech použity mnohokrát. Překlad *vzájemné učení* je adekvátní k oběma kolokacím. Vyhledala jsem i další možné překlady kolokace *apprentissage en équipe*, a to *učení ve skupině*, *týmové učení* a *skupinové učení*. V textech se nacházejí v tak malém zastoupení, že se může např. jednat o překlad vycházející z kontextu a nemohu je považovat za zásadní nebo adekvátní překlady.

4.

Termín	Kolokace	Slovní druh	Výskytů	česky 1	česky 2	česky 3
apprentissage	apprentissage en ligne	s.m.	4	e-učení		
-	jumelage électronique	s.m.	7	eTwinning	program eTwinning	e-učení
-	eTwinning	s.m.	1	eTwinning		

Apprentissage en ligne je adekvátní k pojmu *e-učení*; *en ligne* přeložím jako *on line* nebo *na internetu* tzn. elektronicky. (Překladem *e-učení* jsem se zabývala také v kapitole 4.1.2. Kolokace se závazným překladem.)

U této tabulky je potřeba si nejdříve vysvětlit co to znamená *e-učení* a *eTwinning*, abych překlady mohla porovnat.

„Aktivita *eTwinning* („e“ jako elektronické, evropské a „twinning“ jako párování, síťování) je zaměřena na podporu spolupráce žáků i učitelů mateřských, základních a středních škol v rámci Evropské unie. *ETwinning* lze charakterizovat jako projekt, ve kterém dvě nebo více škol z různých zemí realizují vzdělávací aktivitu na dálku – prostřednictvím informačních a komunikačních technologií.“²⁵

E-učení neboli elektronické učení je jakékoli učení a vzdělávání prostřednictvím informačních a komunikačních technologií, zejména prostřednictvím internetu a počítače.

Jumelage électronique

jumelage électronique	s.m.	7	eTwinning	program eTwinning	e-učení
-----------------------	------	---	-----------	-------------------	--------------------

Kolokace *jumelage électronique* je francouzským ekvivalentem pro pojmenování programu eTwinning, nesprávný překlad je tedy e-učení. Z definicí je zřejmé, že pojmy *eTwinning* a *e-učení* nejsou shodné.

Tato kolokace je v textech použita nejčastěji.

Na internetových stránkách www.europa.eu se vyskytují dané kolokace takto:

Francouzská kolokace	Počet výskytů
apprentissage en ligne	9 570
jumelage électronique	161
eTwinning	3 600

Touto tabulkou jsem prokázala, že kolokace *apprentissage en ligne* je v legislativních textech opravdu ustáleným výrazem. Zato kolokace *jumelage électronique* se v porovnání s ostatními kolokacemi v tabulce vyskytuje v textech mnohem méně. Počet výskytů výrazu eTwinning zahrnuje i výskyty z jiných textů než pouze z francouzských.

²⁵ <http://www.etwinning.cz/?p=2>, čerpáno dne 22. 4. 2010 z internetových stránek eTwinning, Komunita evropských škol

5.

Termín	Kolokace	Slovní druh	Výskytů	česky 1	česky 2
école	jumelage d'écoles	s.m.	1	partnerství škol	
école	partenariat entre écoles	s.m.	1	partnerství škol	
	partenariat scolaire	s.m.	2	partnerství škol	partnerství mezi školami

Kolokace vychází z termínu *école*, který se v korpusu vyskytuje 135krát, je to substantivum ženského rodu a je přeloženo jako *škola*.

Všechny české překlady jsou adekvátní a kolokace mají stejné významy. O použití těchto kolokací a překladů se přesvědčím opět na portálu Evropské unie www.europa.eu.

Český překlad	Počet výskytů
partnerství škol	138
partnerství mezi školami	3 230

Francouzská kolokace	Počet výskytů
jumelage d'écoles	194
partenariat entre écoles	4
partenariat scolaire	83

Z tabulek vychází, že překlad *partnerství mezi školami* a kolokace *jumelage d'école* se vyskytují v legislativních textech nejčastěji. Kolokace *partenariat entre école* je v textech použita pouze 4krát.

6.

Termín	Kolokace	Slovní druh	Výskytů	česky 1
formation	processus de formation	s.m.	4	vzdělávací proces
processus	processus éducatif	s.m.	3	vzdělávací proces

U těchto synonymních překladů nenalézám žádný problém, *vzdělávací proces* je termín, který se v oblasti « vzdělávání a výchovy » používá a jiný ekvivalent jako např. *výchovný proces*, nelze použít. Ještě si ověřím, která z těchto dvou kolokací se na portálu Evropské unie vyskytuje častěji.

Francouzská kolokace	Počet výskytů
processus de formation	31 700
processus éducatif	354

Jednoznačně je ustáleným výrazem kolokace *processus de formation*.

7.

Termín	Kolokace	Slovní druh	Výskytů	česky 1	česky 2
école	direction des écoles	s.f.	4	vedení školy	
établissement	chefs d'établissement	s.m.	7	vedení školy	ředitel školy
	directeur	s.m.	70	ředitel	

Tyto kolokace a termín *directeur* mají obdobné překlady. *Direction des écoles* bychom také mohli přeložit synonymy *ředitelství*, *řízení* nebo *správa škol*, ale použitý překlad v korpusu je správný.

U druhé kolokace *chefs d'établissement* se jedná o nějaké řídicí osoby v nějakém zařízení. Z tématu vyplývá, že se jedná o vzdělávací zařízení, tedy o školu a je odvozeno, že se jedná o *vedení školy*. Tento termín bychom v jiném kontextu ale nepřeložili stejně, překlad by mohl vypadat i takto: *vedoucí zařízení* nebo *šéfové podniku*. Je tedy nutné brát v tomto případě v potaz to, že se jedná o oblast « výchova a vzdělávání ». V ukázce se zaměřím na překlad *ředitel*.

Přidala jsem pro srovnání také označení *directeur*, které se v textech používá nejčastěji.

TEXT 52008AR0255

„...33. rejoint la Commission quand elle constate que les exigences pesant sur le personnel chargé de la **direction des écoles** ont considérablement augmenté. Les collectivités territoriales ont fait ce constat et, pour recruter des personnalités compétentes pour l'exercice de ces tâches, s'efforcent de faire des écoles des lieux de travail attractifs pour les **chefs d'établissement** aussi;

34. estime qu'il importe, dans la poursuite des travaux, de mener un débat général sur le rôle et les missions des **chefs d'établissement**, ainsi que sur les compétences requises de ces personnes. Dans cette perspective, il importe aussi d'échanger les fruits de l'expérience en matière de bonnes pratiques de recrutement des **chefs d'établissement**;...“

„...33. souhlasí s Komisí v tom, že nároky na osoby pověřené **vedením školy** nesmírně vzrostly. Místní a regionální orgány to rozpoznaly a ve snaze získat pro tyto funkce kompetentní osoby usilují o to, aby se školy staly atraktivními pracovišti i pro **ředitele**;

34. považuje za důležité, aby byla v rámci další spolupráce vedena obecná diskuse o roli, úkolech a schopnostech **ředitelů**. V této souvislosti je také důležité, aby probíhala výměna osvědčených postupů týkajících se přijímání **ředitelů**;...“

- Do označení „*chefs d'établissement*“ je v překladu zahrnut pouze *ředitel*. Zřejmé je to, že „*chefs d'établissement*“ se týká právě školního zařízení a překlad v textu je z toho odvozen. Adekvátním překladem pro kolokaci *chefs d'établissement* by mělo být „*vedení školy*“, nemohu ale použitý překlad označit za nesprávný nebo chybný.

Nyní uvedu tabulky s počty výskytů z Portálu Evropské unie www.europa.eu.

Francouzská kolokace	Počet výskytů
direction des écoles	133
chefs d'établissement	29 900
directeur	155 000

Český překlad	Počet výskytů
vedení školy	190
ředitel	29 600
ředitel školy	96
ředitelství školy	0
správa školy	2
řízení školy	52

Pro úplnost uvedu tabulku s překlady, aby bylo zřejmé, k jakému českému překladu patří francouzské kolokace.

Kolokace	Slovní druh	Výskytů	česky 1	česky 2
direction des écoles	s.f.	4	vedení školy	
chefs d'établissement	s.m.	7	vedení školy	ředitel školy
directeur	s.m.	70	ředitel	

Všechny francouzské kolokace jsou v legislativních textech používány hojně. Co se týče českých překladů, jednoznačně převládá *ředitel*, což i jeho ekvivalent ve francouzštině *directeur*. Pro porovnání jsem přidala i další možné překlady: *ředitelství školy*, *správa školy* a *řízení školy* ke kolokaci *direction des écoles*. Je zajímavé, že jsem našla docela velký počet výskytů překladu *řízení školy*, ale v porovnání s ostatními je to počet zanedbatelný.

Závěr kapitoly:

Tímto jsem vyčerpala kolokace, které měly v textech „stejně“ překlady. Potvrdila jsem, že ne vždy je toto důkazem, že opravdu stejné jsou. Rozdíly se nacházely jak u samotných kolokací, tak u českých překladů, které nebyly zvoleny adekvátně nebo se neshodovaly se závazným překladem. Velký vliv na překládané nebo přeložené slovo má kontext, z kterého vyplývá, jestli je použití správné nebo ne. Často záleží na zvoleném překladatelském postupu. Překlady nelze analyzovat jako „vytržené“ z kontextu.

4.3 Nepřesně přeložené kolokace

V této kapitole shrnu nepřesně přeložené kolokace, a to z předešlých dvou kapitol 4.1. Kolokace se závazným překladem a 4.2. Kolokace se synonymním překladem. Poté sem zařadím i další kolokaci, která neodpovídá přesnému překladu, vybrala jsem ji ze seznamu kolokací bez závazného překladu. (viz kapitola 4.1.4. Kolokace bez závazného překladu)

Kolokace neodpovídající závaznému překladu: (viz kapitola 4.1. Kolokace se závazným překladem)

enseignement secondaire supérieur	s.m.	3	vyšší středoškolské vzdělání	vyšší střední vzdělání
enseignement secondaire inférieur	s.m.	1	nižší sekundární vzdělání	

Centre européen pour le développement de la formation professionnelle	s.m.	6	Evropské středisko pro rozvoj odborného vzdělávání	
---	------	---	--	--

Comité consultatif pour la formation professionnelle	s.m.	1	Poradní orgán pro odborné vzdělávání	
--	------	---	--------------------------------------	--

commun accord	s.m.	3	vzájemná dohoda	
---------------	------	---	-----------------	--

programme d'études	s.m.	5	vzdělávací program	
--------------------	------	---	--------------------	--

Za chybnou kolokaci považuji *origine sociale* s uvedeným překladem:

origine sociale	s.f.	1	sociální původ	
-----------------	------	---	----------------	--

Kolokace s nepřesným překladem z kapitoly 4.2. Kolokace se synonymním překladem

enseignement préscolaire	s.m.	9	vzdělávání v raném věku
--------------------------	------	---	-------------------------

jumelage électronique	s.m.	7	e-učení
-----------------------	------	---	---------

programme d'enseignement	s.m.	5	obsah výuky
--------------------------	------	---	-------------

Do této kapitoly jsem zařadila další kolokaci, kterou jsem ještě neanalyzovala. Považuji její překlady za nepřesné a pokusím se to potvrdit nebo vyvrátit.

Kolokace	Slovní druh	Výskyty	česky 1	česky 2	česky 3
mobilité des apprenants	s.f.	11	mobilita v učení	mobilita ve vzdělávání	mobilita studujících

L'*apprenant* je podstatné jméno mužského rodu, vyskytuje se v korpusu 76krát a je přeloženo jako *student* nebo *učící se*. Třetí překlad *mobilita studujících* je adekvátní k výrazu *mobilité des apprenants*. Ve dvou zbylých způsobech překladu je použito „v učení“ a „ve vzdělávání“, což je překlad nepřesný.

TEXT 52008DC0865

„...3.1. Axe stratégique: faire en sorte que l'éducation et la formation tout au long de la vie et la **mobilité des apprenants** deviennent une réalité...“

„...3.1. Strategický úkol: Realizovat celoživotní učení a **mobilitu v učení**...“

- V ukázce je použit termín *učení*, protože navazuje na *celoživotní učení*. Týká se to studujících, kteří se ho účastní, a proto je zde překlad *mobilita v učení*. Kontextu to odpovídá a jedná se o překladatelskou volbu. V tomto konkrétním případě se nejedná o nesprávný překlad.

„...de l'intensification de la **mobilité des apprenants**: collaborer afin d'éliminer les obstacles et d'accroître les possibilités de **mobilité des apprenants**, tant en Europe que dans le monde, dans l'enseignement supérieur comme dans les autres cycles, notamment en mettant en place de nouveaux objectifs et de nouveaux types de financement au niveau européen et à l'échelle nationale[8]...“

„...Rozšiřování **mobility ve vzdělávání**: Spolupracovat na odstraňování překážek a rozšiřování příležitostí pro **mobilitu ve vzdělávání** v Evropě a celém světě jak pro vysokoškolský, tak pro ostatní stupně vzdělávání, včetně nových cílů a finančních nástrojů na evropské i vnitrostátních úrovních[8]...“

- V této ukázce je překlad použit nesprávně, z kontextu není jasné, že se jedná právě o mobilitu studujících. Tento překlad je nevyhovující.

Jednotlivé překlady vyhledám na portálu Evropské unie, abych posoudila, jestli jsou často používány:

Český překlad	Počet výskytů
mobilita studujících	63
mobilita v učení	1
mobilita ve vzdělávání	128

Z počtu výskytů vyplývá, že pojem *mobilita ve vzdělávání* se používá v legislativních textech dvakrát častěji než adekvátní překlad *mobilita studujících*. Překlad *mobilita ve vzdělávání* je tedy ustáleným výrazem. Zato překlad *mobilita v učení* se vyskytuje v legislativních textech pouze jednou, kdy se jedná právě o spojení s celoživotním učením v ukázce. Tento překlad je tedy neustálený výraz.

Touto kapitolou jsem dokončila analytickou část mé bakalářské práce.

5. Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá francouzskou a českou terminologií v evropských legislativních textech zaměřených na oblast: “Výchova a vzdělávání“. Popisuje dané sémantické pole a vybrané dvoujazyčné texty, z kterých práce vychází a které byly uspořádány do paralelního korpusu pomocí programu ParaConc. Termíny byly vybrány podle způsobu překladu a podle jejich ekvivalentů. Pozornost byla věnována zejména kolokacím, které byly analyzovány na základě jejich zajímavosti z překladatelského hlediska. Překlady respektují aktuální dostupnou terminologickou databázi ISAP a IATE.

Annotation

This bachelor thesis deals with the French and Czech terminology in the European legislative texts aimed at the "Education and training". Describes the semantic field and selected bilingual texts on which the work is based and which are arranged in a parallel corpus using ParaConc. Terms were selected according to the method of translation and to their equivalents and attention was paid to collocations which were analyzed on the basis of their interesting aspects of translation. The translations respect available terminological database ISAP and IATE.

6. Závěr

Má bakalářská práce se zabývá legislativními texty na téma „výchova a vzdělávání“ a analýzu těchto textů jsem rozdělila do tří kapitol. V první z nich jsem se zabývala překlady, které mají své závazné překlady v databázích ISAP a IATE. Závazný překlad byl pro mou práci stěžejní. Odlišné kolokace od závazného překladu jsem dále posuzovala dle kontextu, počtu výskytů na Portálu Evropské unie nebo dle anglického ekvivalentu v legislativním textu. Pokud překlad neodpovídá databázím, je třeba si takové chybné použití najít přímo v textu. Z kontextu, téměř v každém případě, vyplynulo, že použití není chybné, ale že odpovídá kontextu a překladatelskému postupu. Pokud se ale závazný překlad týká institucí nebo orgánů, měl by se s databází shodovat, aby nedošlo k záměně instituce.

Kritériem, které jsem brala v úvahu, bylo, aby překlad nikdy neměnil význam sdělení. Nalezla jsem pouze jeden případ, kde se význam lišil, a to u kolokace *origine sociale* se závazným překladem *sociální zázemí*. Pouze tuto kolokaci jsem označila za chybnou, jelikož překlad neodpovídal závaznému překladu a tím změnil význam sdělení.

Podobný postup jsem použila i v druhé kapitole týkající se synonymních překladů. Český jazyk je velice „bohatý“ a rozmanitý jazyk a zejména proto se v překladu do českého jazyka vyskytují různé překladatelské volby, což bylo nutné posoudit přímo v kontextu. V textu překlad většinou odpovídal významu a byl adekvátní.

Ve třetí kapitole jsem shrnula nepřesně přeložené kolokace.

Tato bakalářská práce bude sloužit jako součást paralelního korpusu CORTE (*Corpus des textes européens*) vznikajícího pod vedením PhDr. Jana Radimského, Ph.D. při Ústavu romanistiky Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

7. Résumé

Cette thèse s'est concentrée sur l'analyse des traductions et des termes. En vertu des textes législatifs sur le thème „Éducation et formation“ que j'ai mis dans un corpus parallèle j'ai recherché et examiné les collocations.

D'abord j'ai décrit dans mon travail la préparation des textes et de corpus parallèle dont j'ai servi comme une base pour mon analyse de la traduction. J'ai défini les notions le terme et la collocation et je me suis consacrée à la linguistique de corpus, à la traduction des textes juridiques et surtout à la traduction obligatoire.

Pendant mon travail analytique j'ai utilisé les base de données ISAP et IATE avec les traductions obligatoires ou recommandées après j'ai utilisé le dictionnaire des synonymes, les dictionnaires français – tchèque et Le portail de l'Union européenne disponible sur le site www.europa.eu où j'ai trouvé aussi les textes législatifs utilisés dans mon corpus parallèle, exactement sur le site <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>.

J'ai développé mon analyse en trois chapitres. Au premier chapitre je me suis occupée de la traduction obligatoire que j'ai cherché dans les bases de données et ces traductions ont été essentielles pour mon travail. J'ai examiné les traductions distinctes surtout d'après le contexte, d'après le nombre de présence sur Le portail de l'Union européenne ou d'après l'équivalent anglais dans le même texte législatif. Si la traduction ne correspond pas aux bases de données, il est nécessaire de trouver cette application directement dans le texte. Dans presque tous les cas le contexte a montré que l'utilisation n'est pas faux et qu'elle correspond au contexte et au processus de traduction. Mais si la traduction concerne des institutions ou des autres autorités il faut qu'elle s'accorde à la traduction obligatoire afin d'éviter la confusion de l'institution.

Au total j'ai trouvé 91 collocations et je les ai trié selon la traduction obligatoire. Dans la base de données ISAP j'ai trouvé 24 collocations ce qui est de 26% du nombre total des collocations, 6 collocations se trouvent dans la base de données IATE ce qui est de 7% du nombre total des collocations. Des collocations restées, ce qui fait 61 collocations et 67% du nombre total des collocations, je n'ai pas trouvé dans aucune base de données et il n'existe pas la traduction obligatoire pour ces collocations.

Deuxième chapitre porte sur les traductions synonymes de collocations qui sont très fréquentes dans le corpus. J'ai essayé d'analyser si elles sont vraiment identiques et si elles correspondent à une traduction correcte. Le critère que j'ai pris en considération est que la traduction ne peut pas changer le sens de renseignement. J'ai trouvé un seul cas qui a changé le sens, la collocation *origine sociale* avec la traduction obligatoire *sociální zázemí* et j'ai identifié seulement cette collocation comme fausse.

La langue tchèque est plus „riche“ et varié que le français et surtout pour cette raison il y a dans la traduction en tchèque plus de choix de modes de traduction ce qui devait être évalué dans le contexte. En majorité la traduction a corresponit au sens et elle a été adéquate.

Dans la dernière partie de mon travail j'ai résumé les collocations inexactement traduites.

Au cours de mon travail j'ai pris toujours en compte le contexte et l'utilisation de traduction adéquate à l'égard du thème „Éducation et formation“. Les systèmes éducatifs varient dans les États membres et c'est pourquoi les traductions et les termes concernant ce domaine doivent s'accorder, surtout leur sens et définition. L'égalité entre la définition et la traduction est le plus important pour le traducteur.

8. Slovník kolokací

Kolokace	Český překlad z korpusu
accord	dohoda, soulad, souhlas
acquis des apprentissages	výsledky učení
apprenant	student, učící se
apprentissage	učení, vzdělávání, učňovská příprava
apprentissage à tout age	učení na všech věkových stupních
apprentissage des très jeunes enfants	vzdělávání v raném věku
apprentissage en équipe	vzájemné učení
apprentissage en ligne	e-učení
apprentissage en milieu scolaire	učení ve vzdělávacích institucích
apprentissage personnalisé	individualizované vzdělávání
apprentissage tout au long de la vie	celoživotního učení, celoživotní vzdělávání
avant-projet	předběžný návrh
boîte	sada
boîte à outils	"sada nástrojů"
bourse d'études	stipendia
Centre européen pour le développement de la formation professionnelle	Evropské středisko pro rozvoj odborného vzdělávání
Comité consultatif pour la formation professionnelle	Poradní orgán pro odborné vzdělávání
Comité de programme unique	Společný programový výbor
commun accord	vzájemná dohoda
contrat d'études	dohoda o studiu

crédit	kredit
deuxième cycle de l'enseignement secondaire	vyšší středoškolské vzdělání, vyšší střední vzdělání
direction des écoles	vedení školy
école	škola
école primaire	základní škola
écoles	školy
école "de la deuxième chance"	školy "druhé šance"
école secondaire	střední škola
école spécialisée	speciální škola, zvláštní škola
éducation	vzdělávání, školství
élève	žák, student
élève du premier cycle de l'enseignement secondaire	studenti nižšího stupně středních škol
enfant	dítě
enseignement	vyučování, školství
enseignement préprimaire	předškolní vzdělávání
enseignement préscolaire	vzdělávání v raném věku, předškolní vzdělávání
enseignement secondaire	středoškolské vzdělání
enseignement secondaire inférieur	nižší sekundární vzdělání
enseignement secondaire supérieur	vyšší středoškolské vzdělání, vyšší střední vzdělání
enseignement supérieur	vysokoškolské vzdělávání, vysokoškolské studium, vysoké školství
enseignements	vzdělání, školy, instituce
établissement	instituce, zařízení

établissement d'enseignement supérieur	vysokoškolské instituce
établissement admissible	způsobilé instituce
établissement d'enseignements	vzdělávací instituce, instituce odborného vzdělávání
établissement préscolaire	předškolní zařízení
étude	studia
étude d'impact	studia dopadu
Fondation européenne pour la formation	Evropská nadace odborného vzdělávání
formation	odborné vzdělávání, vzdělávání, odborná příprava, výchova
formation à l'entrepreneuriat	výuka podnikání, podnikatelské vzdělání
formation à la recherche	vědecká příprava, odborná příprava v oblasti výzkumu
formation informelle	informální učení
formation non formelle	neformální učení
formation tout au long de la vie	celoživotní učení, celoživotní vzdělávání
chefs d'établissement	vedení školy, ředitel (školy)
institution	instituce
institution "d'accueil"	hostitelská instituce, přijímaná instituce
institution "d'origine"	domácí instituce, přijímací instituce
institution compétente	příslušný orgán
institution d'enseignement	školská instituce
institution éducative	vzdělávací instituce

jardin d'enfants	školka
jumelage d'écoles	partnerství škol
la mobilité des apprenants	mobilita v učení, mobilita ve vzdělávání, mobilita studujících
lignes directrices de Lisbonne	hlavní lisabonské směry
marché du travail	trh práce
ministre de l'éducation	ministr školství
objectif de Lisbonne	lisabonský cíl
origine sociale	sociální původ
paquet „Lisbonne“	lisabonský balíček
partenaire	partner, partnerský
partenaires sociaux	sociální partneři
partenariat entre écoles	partnerství škol
personne en formation	vyučované osoby; ti, co podstupují přípravu, osoby účastníci se odborné přípravy
premier cycle de l'enseignement secondaire	nižší střední vzdělání, nižší stupeň středních škol, nižší středoškolské vzdělání
processus	proces
processus de formation	vzdělávací proces
processus de Lisbonne	lisabonský směr
processus éducatif	vzdělávací proces
programme	program, plán, osnova
programme aux évolutions récentes	program podle současného vývoje politik
programme communautaire	program Společenství, program EU

programme d'apprentissage	vzdělávací program
programme d'éducation	vzdělávací program
programme d'ÉFP	program odborného vzdělávání a přípravy
programme d'échanges	výměnný pobyt
programme d'enseignement	studijní program, obsah výuky
programme d'enseignement supérieur	vysokoškolský program, magisterský studijní program
programme de formation	vzdělávací program
programme de Lisbonne	lisabonská agenda
programme de Lisbonne	lisabonská agenda
programme de mobilité	program mobility
programme de mobilité transeuropéenne	program celoevropské mobility
programme de recherche de l'enseignement supérieur	program vysokoškolského studia spojený s výzkumem
programme de travail annuel	roční pracovní program
programme Erasmus	program Erasmus
programme-cadre	rámcový program
programme d'aide extérieure	program vnější pomoci
programme d'études	vzdělávací program
projet	projekt, návrh, řešení
protection sociale	sociální ochrana
qualification	kvalifikace
qualification de la main-d'oeuvre	kvalifikace pracovní síly
sécurité sociale	sociální zabezpečení
service de formation	odborná příprava

social

sociální

stratégie de Lisbonne

lisabonský cíl

systeme européen de crédit
d'apprentissage (ECTS)

evropský systém pro převod
kreditů

travail

práce

9. Seznam literatury a zdrojů

- **Blatná Renata: Jazyková databanka neboli korpus**, Vesmír, č. 12 1997, s. 670 - 671
- **Čermák František, Blatná Renata: Korpusová lingvistika: Stav a modelové přístupy**, NLN, Praha 2006
- **Čermák František, Schmiedtová Věra: Český národní korpus – základní charakteristika a širší souvislosti**, Národní knihovna, 15, 2004, č. 3
- **Čermák František: Jazyk a jazykověda, Přehled a slovníky**, UK v Praze, Karolinum, 2004
- **Čermák František: Syntagmatika slovníku: typy lexikálních kombinací**. In: Čeština - univerzália a specifika 3, eds. Z. Hladká, P. Karlík, Brno 2001, 223-232
- **Doc. JUDr. PhDr. Michal Tomášek, DrSc.: Překlad v právní praxi**, Linde Praha a.s., 2003
- **Kořenský Jan, František Cvrček, František Novák (právně-informatický přístup):** Juristická a lingvistická analýzy právních textů, ACADEMIA, AV ČR, 1999
- **Radimský Jan: Italské a vybrané francouzské neologismy z oblasti informatiky a nových médií (1990-1996)**, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, 2003

Internetové zdroje:

- **Portál Evropské unie**
<www.europa.eu>
- **Informační systém pro aproximaci práva**
<<http://isap.vlada.cz/>> (staženo dne 22. 4. 2010)
- **InterActive Terminology for Europe**
<<http://iate.europa.eu/>>
- <http://www.pavel-stichauer.cz/lingv_rom/4-korpusova-lingv-2.pdf> (čerpáno dne 12.4.2010)
- **Oficiální stránky Českého národního korpusu**, ke stažení, texty: **Františka Čermáka: Korpusová lingvistika: stručný historický přehled; Korpus, informace a lingvistika; Marie Kopřivová: Český národní korpus na přelomu tisíciletí**, ÚČNK FF UK Praha, 2002
<<http://ucnk.ff.cuni.cz/stahni.php>>
- **Slovník synonym online**
<<http://www.slovník-synonym.cz/>>
- **Oficiální stránky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR**
<www.msmt.cz>

Slovníky:

- **Francouzsko-český, česko-francouzský slovník**, Fin Publishing, Olomouc, 1998
- **Velký francouzský slovník I. díl a II. díl**, ACADEMIA, Praha, 1974 (zpracovali: dr. Josef Neumann, dr. Vladimír Hořejší s autorským kolektivem)
- **Le nouveua Petit Robert de la langue française 2008**, Normandie Roto Impression s.a.s., 2008